

NOVI AKORDI

GLASBENO-KNJIŽEVNA PRILOGA

XII. letnik
Zvezek 1-2

Strokovno uredništvo: Dunaj XV/1 Mariabilfergürtel 29.
Izdajatelj in odgovorni urednik: L. Schwentner, Ljubljana.
Cena za leto K 10.—, za 1/2 leta K 5.—, posamezni zvezki po 2 K.

Ljubljana

Drž. glasbena akademija

Ljubljana

Biblioteka:

Štev. 1718

Vse prispevke je izključno nasloviti le na strokovno uredništvo (dr. Gojmir Krek). — Rokopisi se ne vračajo. — Na anonimne ali psevdonimne pošiljatve se ne oziramo. — Za nenaproseno vposlane prispevke uredništvo ne jamči. — Sklep uredništva za članke in za druge prispevke 8. dne prejšnjega meseca.

Pretisk člankov, poročil in ocen je dovoljen samo, če se izrecno navede vir: „Novi Akordi“.

Naša cerkvena glasba zadnjih let.

Kritičen pregled.

EMIL HOCHREITER.

Pred mano leži kupček cerkvenoglasbenih del slovenskih skladateljev, ki mi ga je vposlal urednik »Novih Akordov« v oceno. Površno pregledujoč te zbirke in njih napise, sem si takoj rekel: praktični prispevki za naše cerkvene zборе od ljubljanske stolice doli do kora zakotne vasi.

Po pretežni večini à capella-zbori v zbirkah in pesmaricah ali pesmi enega komponista, kar en tucat in več, tu pa tam na isto besedilo. Da pri takem ustvarjanju ne more vse dobro uspeti, je po sebi umevno, in kritik mora biti zadovoljen, če najde v zbirkah enega in istega skladatelja povprečno polovico, morda le tretjino res dobrih učinkovitih stvari. Rad konstatujem, da sem prišel na svoj račun...

Glasba vsakega naroda ima — kakor znano — posebno karakteristično lice. Tako so italijansko glasbo ponekod primerjali z lepo damo, francosko z rezkim, kavalerijskim oficirjem, nemško s stavbo v gotiškem slogu; ameriška muzika pa je kar »Jankee doodle«... In slovenska, jugoslovanska? Primerjal bi jo s šopkom lepih jesenskih rož radi njenega otožnega, melanholičnega značaja.

Smelo trdim: tudi v naši cerkvenoglasbeni literaturi se zrcali ta narodni kolorit več ali manj. Le sezimo na primer za predležečo Hribar-Premrlovo pesmarico

»Slava Brezmadežni«, in videli bomo to trditev utemeljeno. Ta narodni kolorit, ali ga ne najdemo več ali manj tudi pri Foersterjevih, Premrlovih, Gerbičevih in v prvi vrsti v Riharjevih skladbah?

Trudoljubni in za slovensko glasbo velezasluženi mojster *Anton Foerster* nam je podal tekom zadnjih let pač največ gradiva: evharistične pesmi,¹ »Pange lingua«², »Ecce sacerdos«-napeve³ in prvi del cerkvene pesmarice »Cantica sacra«.⁴

Razun evharističnih pesmi so predležeče Foersterjeve skladbe stari znanci, ki so že davno zagledali luč sveta in se prezentirajo sedaj le v lepši, čednejši obleki druge izdaje. Dobre in najbolj učinkovite cerkvene pesmi najdem v zbirki »Cantica sacra«, ki obsega 70 komadov mašnih, Marijinih, blagoslovnih in različnih drugih napevov, v prvi vrsti *Foersterjeve*, *Nedvědove* in *Sattnerjeve* muze; a tudi neslovenski skladatelji (*Führer*, *Ett*, *Waldeck*, *Schubiger*, *Aiblinger*) so zastopani. Spominjam se, da sem peval in dirigiral te ljubke pesmi kot dijak novomeške gimnazije — P. Hugolin Sattner je bil v tistih časih regens chori — z navdušenostjo. Radi svoje melodične mehkode in svoje muzikalne vrednosti so pa tudi kakor ustvarjene, da postanejo popularne v najboljšem pomenu besede. In postale so popularne; saj menda naša dijaška mladež to priljubljeno zbirko bolj neguje, nego kako drugo.

Foersterjevih dvanajst »Tantum ergo«-napevov, kakor tudi njegovi trije »Ecce sacerdos« so formalno priproste in lahko izvedljive točke, ki se gibljejo v

¹ 10 Evharističnih pesmi za mešan zbor; zložil —. Op. 112. Založila Katoliška Bukvarna 1911. (Cena partituri in štirim glasovom K 3·50, glasovi brez partiture po 40 vin).

² 12 Pange lingua — Tantum ergo — Genitori IV. voc. inaequal. auctore —. Ibidem 1910. (Editio nova). (Cena part. K 1·80, glasovi po 50 vin.).

³ 3 Ecce sacerdos magnus ad recipiendum episcopum in canonica visitatione ad 4 voces auctore —. Ibidem 1912. (Editio II.) (K —·60).

⁴ Cantica sacra. I. del. Cerkevna pesmarica za moški ali ženski zbor (četverglasno) priredil —. Ibidem 1910 (drugi popravljeni natis). (K 2·40).

konvencionalnih mejah in niso tako uspele kakor njegove pesmi v prej omenjeni zbirki, da ne rečem v njegovem opusu 112. Ta zadnji opus — evharistični napevi — je vseskozi narejen z mojstersko roko in je dragocena obogatitev slovenske cerkvenoglasbene literature. To so pesmi cvetoče, ljudstvu pristopne muzikalnosti, ki naj ne manjkajo na slovenskih cerkvenih korih. Posebno lepi so kosi: 1, 2, 4, 7.

Odkritosrčno priznavamo P. *Sattnerjevo* delo »Te Deum«.⁵ Ta opus, ki ga je zložil ljubeznjivi mojster pred svojim znanim oratorijem »Assumptio«, kaže v primeru z njegovimi prejšnjimi cerkvenoglasbenimi deli velik napredek v skladateljevem razvoju. Ne le, da se giblje »Te Deum« v večjih formah (samo »Missa seraphica« istega skladatelja, je še večje delo), odlikuje se tudi po dinamični sili, po izredni mladostni svežosti melodij in bogati, umestni, učinkoviti modulaciji. Seveda tu pa tam bi bile melodične fraze lahko mičnejše koncipirane. Kontrapunktika je le pičlo zasejana. Zbor, alternuje s posameznimi glasovi, je zelo peven. Orgle imajo večinoma postransko, zbor spremljajočo vlogo, so pa deloma tudi samostojne n. pr. v »Tu ad liberandum« — mimogrede lep domislek! Tudi drugih finoč tega lepega dela, ki pač apelira na večje zborovske mase, je precej mnogo (»Te ergo quaesumus«, »In te Domine« itd.).

P. Hugolin Sattner se je preboril s svojim velikim talentom do svojega stila, četudi še ni individualiteta. A jaz menim, da bomo pri tem jako interesantnem umetnostnem stremljenju in življenju to dejstvo še kedaj mogli zabeležiti. Prihodnje delo večjega stila bo njegova kantata »Oljki« (besedilo Gregorčičevo), in kolikor smem izza kulis povedati, je delo v klavirskem izvlečku kmalu dogotovljeno. Šestdesetletni mojster si je kupil »za božični dar« skladbe modernega značaja, da se iz njih — uči. Kaka železna, občudovanja vredna vstrajnost!

Jubilar *Fran Gerbič* je zastopan po dveh delih: »Slovenski maši« za moški zbor⁶ in »Marijinih pesmih«.⁷ Kar dvajset na enkrat! Oh, zakaj ne samo pet ali šest, a dobrih in učinkovitih! Kot ocenjevalec bi imel tedaj lažje stališče... To zbirko sem preigral pač mešanih čuvstev. Zdi se mi, da je topot manjkalo skladatelju nekoliko — samokritike, ki je vsakemu umetniku potrebna kakor vsakdanji kruh. Iznajdljivost je le bore majhna, posebno melodični domisleki so preskromni, prenavadni, tako v številkah 4, 10, 12, 13 itd. Zakaj hodi tu skladatelj, iz čigar delavnice poznamo toliko dobrih, da, deloma zelo dobrih stvari, toli izhrojena pota? Zakaj toli razoranih melodičnih in har-

⁵ »Te Deum« quatuor vocibus inaequalibus cum organo composuit — Labaci. Sumptibus propriis 1911. (Cena partituri K 1'60, posamezni glasovi po 10 vin.).

⁶ »Slovenska sv. maša« v čast sv. Frančiška Serafinskega. Za mešani zbor zložil —. Op. 70. Založila »Katoliška Bukvarna« 1912. (Cena partituri K 1'80, glasovi po 20 vin.).

⁷ »Slava nebeške kraljice«. Dvajset Marijinih pesmi za mešan zbor zložil —. Op. 72. Ibidem. (Cena partituri 3 K, glasovi po 60 vin.).

moničnih fraz? Tako začne koj prva pesem »Šmarnična« ljubko, po osem taktih prične dolga »klobasa« brez konca — prav dvomljive vrednosti. Tržno blago! — Precej dobro sta uspeli številka 7 (Salve regina) in 8 (Marija, bod češčena). Tudi šest solo-napevov s spremljevanjem orgel in sledečimi zbori najdem na koncu te zbirke, korektno izdelane stvari brez posebnosti. Izjemi sta zadnji dve številki 19 in 20. Orgelski part ni pisan v orgelskem slogu.

Ko vzamem drugo delo, slovensko sv. mašo istega skladatelja v roke, sem precej odškodovan. Ti napevi so se skladatelju posrečili dokaj bolj. Vokalni stavki so hvaležni, posebno kosa »Svet« in »Zauživanje«. (Tu je Gerbič v prvih dveh taktih dobesedno — da celo v tonovem načinu — samega sebe kopiral; primeri št. 8 prej omenjene zbirke op. 72). To mašo toplo priporočamo.

Cerkveni skladatelj *dr. Franc Kimovec* je učenec Gollerjev na Cerkvenem Glasbenem Tečaju v Klosterneuburgu pri Dunaju. Obogatil je našo cerkvenoglasbeno literaturo z dvema zbirkama, in sicer s »Tantum ergo«-⁸ in »Sv. Srca Jezusovega«-napevi.⁹ Le-ti zbirki sta nadebudni deli, ki kažeta resno stremljenje Kimovčevo. Tantum ergo-napevi so večinoma dobre stvari, le tu pa tam je melodična invencija precej plitva. Hvaležni kosi so: 3, 4 in 5, nenavadno zanimiva št. 7. Številki 1. (v es-duru) in 8. (v d-duru) sta preveč instrumentalno koncipirani, in bo menda radi tega vtisk pri izvajanju nepovoljen. Manj peven iz istega vzroka je tudi 10. kos (v b-duru). Ideja skladateljeva, da razširja oziroma ponavlja »Tantum ergo«-besedilo, se po mojem mnenju ni posrečila; kratka uglasbitev se prilega temu tekstu že iz praktičnih razlogov dosti bolj.

Tudi drugo predležeče Kimovčevo delo — Srca Jezusovega pesmi — je zanimiva in solidna zbirka mašnih, bogoslovnih in raznih drugih pesmi ter vsega priporočila vredna. Pogrešamo pač še osebne note, a menim: Kimovec obeta še bogato žetev, posebno če se začne kmalu poskušati v večjih formah. Kabinetni košček je 6. številka v ges-duru, ki se lahko poje eno- in četveroglasno. Tudi napevi, nahajajoči se na straneh 10 (št. 3), 18 (št. 10) in 21 (št. 3), so globoko občutene emanacije Kimovčeve muze, ki spominjajo mestoma na Greithov melos. Tudi pri Kimovcu tu pa tam razhrojena pota! — Čemu je prvih pet pesmi zloženih na isto besedilo »O Bog v nebeški slavi«? De gustibus..., a po mojem mnenju se je posrečila le 4. in 5. številka (v c- oziroma g-duru). Kak kvintolovec — jaz nisem tak — najde tudi odprte kvinte v četveroglasnem stavku. Primeri na 14. strani v prvem sistemu v 3. taktu na 2. in 3. četrtno med sopranom in tenorom. Toda to dejstvo mi nikakor ni grenilo užitka...

⁸ X Tantum ergo. Quatuor vocum inaequalium partim a capella, partim comitante organo. Auctore —. Sumptibus Socie(ta)tis Caecilianaе. Labaci 1912. (K 1'—).

⁹ Srca Jezusovo, vse hvale najbolj vredno. 21 pesmi na čast presv. Srcu Jezusovemu uglasbil —. Katoliška Bukvarna 1910. (Cena partituri K 2'40, glasovi po 50 vin.).

Stanko Premrl! Najprej hočem omeniti njegov »Requiem«¹⁰ za en glas s spremljevanjem orgel: Na prvi pogled repertoarska skladba za navadne pete »črne maše«, če nedostaje na koru pevcev. Ta poizkus se je posrečil Premrlu popolnoma. Njegov »Requiem« je delo neprisiljene muzikalne fantazije, plemenito občuten in prav lahko izpeljiv. Kakor se razume samo ob sebi, je skladatelj svojo paletu pomočil v otožno barvo c-mola; a skrbel je tudi za spremembo, ko je upletel tu pa tam »falsi bordoni« (ali boljše »recitativ«, ker ne pride zbor, ampak samo en glas v poštev). Lepo uspele partije: »Requiem aeternam«, »Dies irae«, »Benedictus«. Najdemo tudi koralne motive (n. pr. »Kyrie«, »Agnus«). Kratko rečeno: Dobra in praktična kompozicija!

Pesem »Jutro prvega sv. obhajila«¹¹ za en glas s spremljevanjem orgel ali harmonija je divno in globoko občuteno delce polno nežnega čara. Bodi najboljša kritika za skladatelja dejstvo, da me je spravil s svojimi toni v zaželjeno razpoloženje. Oni skok v tretjezadnjem taktu v tenoru f—fis (čezmerna oktava) bi bil bolje nenatisnjen.

Preostaja nam še oceniti *Hribar-Premrlovo* zbirko »Slava Brezmadežni«¹², ki obsega ne samo Marijine, ampak tudi evharistične in druge cerkvene napeve. Premrl pravi v predgovoru: »Druga izdaja zbirke „Slava Brezmadežni“ je prirejena na podlagi prve od † P. Angelika Hribarja leta 1904 prirejene pesmarice. Izpremenjena je le v toliko, kolikor je bilo neobhodno potrebno. Predvsem omenjam, da je iz prve izdaje izpuščenih 18 napevov in nadomeščenih z 18 drugimi... Devet Marijinih pesmi (1, 11, 16, 17, 20, 22, 23, 24 in 26) je na novo harmonično opremil g. Anton Foerster.«

Rihar in Hribar, ona ljubeznjiva cerkvena pevca, prvi iz prejšnje, zadnji iz naše dobe, sta tu najbolj zastopana. »Kdor mnogo prinese, prinese vsakomur nekaj«. Pesmice, deloma pobožno iskrene (Hribar), kakor skromne narodne pesmi (posebno ona odpevanja pri raznih litanijah), deloma malo sentimentalne (posebno nekatere Riharjeve, ki pač ne spadajo več v cerkev) so v obče dobre, nekaj je slabih, ker preskromnih ali posvetnih (8, 14, 21, 24, 38 i. dr.), nekaj je izbornih (11, 16, 17, 19, 30, 31, 33, 60, 68, 82, 88, 91, 93, 94, 97, 102 i. dr.). Marsičemu bi morali oporekati, ali nedostaje nam prostora. — Marijo, ta najkrasnejši ženski ideal, v tonih opevati, ni lahka reč, ker se ima skladatelj pri tej priliki ogniti deloma premehkemu čuvstvu amuroznih melodij, deloma prevelikemu umetničenju. Te pečine je pač P. Angelik srečno objadril, manj srečno Rihar. Sicer bo pa najbolj ustrezno tem kritičnim vrsticam, če navedem o Hribarju one stavke, ki jih je napisal o njem izredno bistroumni urednik »Novih Akordov« v 2. zvezku 10. letnika. Rekel je: »V nebesa

gledaje tudi on (Hribar) ne izgublja tal pod nogami, ne ustvarja, rekel bi, absolutne, od sveta docela odvrčujoče se cerkvene glasbe, temveč stoji v večnem kontaktu s svojim narodom, uvidevši, da leži bodočnost cerkvene glasbe v kolikor možno tesni relaciji z narodnim duhom. Dobri, domači zvok in poljudna pisava gresta roko v roki z liturgičnim namenom. Kakor prvotni katoliški moteti in častivrednemu protestantskemu koralu je tudi Hribarju narodna glasba pred vsem odlikovani in čislani vir njegovih melodičnih domislekov in deloma tudi oblične fakture.«

Končno moramo še omeniti dvojje orgelskih del: *Premrlove* preludije¹³ in v prvi vrsti *Hladnikove* fugirane slavnostne igre.¹⁴ — Premrlove preludije — kar 100 naenkrat nam je podal na 38 straneh — so po pretežni večini dobre skladbe, ki zapuščajo prijazen vtisk in se odlikujejo po jasnem slogu, prozorni obliki in mestoma tudi modernejši harmoniki; menda plod večletnega praktičnega delovanja na tem polju cerkvene muzike. Najbolj vseč so mi številke 7, 11, 13, 21, 30, 35, 54, 60, 63, 64, 66, 75, 78, 84; najmodernejša je številka 45. Po obliki se odlikujejo: 88, 97, 95, 98. Seveda je najti tudi skromnih točk z blede fizionomijo, kakor da bi skladatelj ne vedel več, kaj bi s themo učinil. A banalen Premrl nikoli ni. Zunanja oblika teh preludijev (in interludijev) prenaša najstrožjo kritiko, ne v tej meri melodična invencija. Saj je glasbena tehnika vendar le ročnost, več ali manj težka, ali poglobljena stvar umotvora je »božja iskra«, ki nas zemljane dvigne kvišku v divne višave, in le ta moment moramo v prvi vrsti vpoštevati pri ocenjevanju glasbenih umotvorov. Torej, gospod skladatelj, čestitamo; le naprej na trnjevi poti umetnosti!

Zadnje delo, ki ga omenja moje skromno pero, so *Hladnikove* fuge; ne morem si kaj — pièce de resistance; relativno najiminitnejše delo izmed vseh ocenjenih. Če bi se le še bujnejša fantazija smehljala iz teh komadov! Ali dospe »gospod Nace« — kakor ga zovejo včasih tam doli v dolenski metropoli — še kedaj do od nas zaželenega cilja? Ali se bo še dvignil do skladatelja z modernejšim naziranjem, z globokejšim čuvstvom, z burnejšo fantazijo? Upamo, da bo še napredoval. Toda pogledjmo si le skladbe! V stavbenotehničnem oziru so mojsterske; to je polifonija po vseh pravilih Richterjevih, Bellermannovih. In tudi lepa je ta polifonija, fuge imajo kri in meso, in ne ugajajo samo očem, ampak tudi ušesom. Zakaj ne pozna gospod »Nace« v prvih treh fugah razun tonike, dominante in subdominante nobenih drugih harmonij? Zakaj tako malo kromatike in modulacije? Ali živimo v dvajsetem ali v sedemnajstem stoletju?

Prva fuga je imenitna dvojna fuga v c-duru z interesantnimi themami. Druga thema (g-dur) ima naravno večjo gibčnost; obe se združujeta v »Adagio«

¹⁰ Requiem. Pro una voce cum organo. Sumptibus Librariae Catholicae. Labaci 1912. (K 1'20).

¹¹ »Jutro prvega sv. obhajila«. Ponatisnjen iz »Slovenskega učitelja«. 1912 št. 4. Dobiva se v prodajalni Kat. Tisk. Društva po 10 vin.

¹² P. Angelik Hribar - Stanko Premrl »Slava Brezmadežni«. Katoliška Bukvarna v Ljubljani. (K 1'20, vez. K 1'80).

¹³ 100 Praeludia organi. Zbirka orgelskih preludijev. — Praeludienalbum. — Katoliška Bukvarna, Ljubljana 1912.

¹⁴ Fünf fugierte Festspiele für Orgel von Ign. Hladnik. op. 61. Verlag: Anton Böhm & Sohn, Augsburg und Wien. (K 2'40).

(zopet c-duru) v veličastni izpeljavi. Manj zanimiva je tema druge fuge (v d-duru); kaj deplacirani in nelepi pa so oni štirikrat se ponavljajoči postopki v tercah (stran 7, tretji sistem, 7. do 11. takt). Kako divno bi kak modernejši kontrapunktik razvijal svojo fantazijo na tem mestu! Tema tretje fuge (v b-duru) je povzeta iz Riharjeve pesmi »Marija v nebesa«; fuga sama se odlikuje po cvetoči polifoniji in jasnem slogu. Za najznamenitejšo smatram četrto fugo v c-duru, ki je napravila pri igranju name vtisk kakor pogled na mogočno gotično stavbo — recimo na dunajsko votivno cerkev. Zadnja fuga v f-duru je tehnično najbolj izpeljana in kaže, kakor tudi že četrta, modernejšo kromatiko. Dovršeno, temeljito mojstersko delo. V teh delih je najti dosti kontrapunktičnih finoč, kakor fuga al rovescio t. j. in motu contrario, thema per augmentationem, diminutionem, stretto itd., ki kažejo, da ima Hladnik muzikalno teorijo fuge in kontrapunkta v malem prstu.

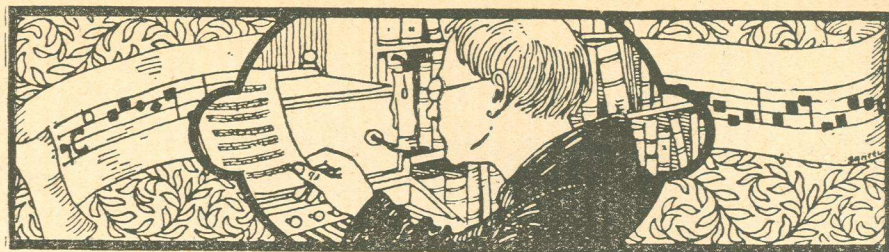
Lepota teh fug žari ob primeru z mnogimi drugimi skladbami tega komponista tem lepše. Dejstvo, da je našel slovenski skladatelj Hladnik s pomočjo prvega cerkvenoglasbenega založništva v Augsburgu pot v širšo javnost, nas posebno vzradosti. Toda za bodočnost migljaj: komponirajte bolj s srcem, ko z glavo! . . .

In resumé! Slovenska cerkvena glasba ne spi, tudi ne dremlje . . . toda naprednega duha ne najdemo skoro nikjer. Zakaj pa ne? Saj more moderni komponist s svojo bogato harmoniko veliko več povedati, nego oni klasične dobe! Poglejmo Nemce, imena kakor Stehle, Brosig, Filke i. dr.! Če me kdo vpraša, ali naj gojimo Palestrinov slog 16. stoletja,¹⁵ ki ima za bakljonosce Witta, Haberla, Proskeja i. dr., mu odgovorim odločno: ne! Danes oživiti iznova Palestrinov slog, bi imelo zelo dvomljivo kulturno vrednost. Toda razmotrivanje te točke pač ni smoter našega članka . . .

Želimo, da ocenjene skladbe ne spe v kletih »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani, tudi ne v zaprašenih arhivih, ampak, da žive na slovenskih korih in da grejejo in izpodbujajo pobožna slovenska srca. Ljubimo svoje cerkvene skladatelje, ki nam opevajo naše najvišje ideale. Vivant, crescant, floreant!

¹⁵ Za Palestrinov slog je odločilen akordni stavek. Ta tipični stavek obstoji iz vrstitve samih čistih trozvokov brez pridakov, ki jih zove moderna teorija posredujoče agencije (Vermittlungsagentien). Pri tem slogu obvladuje tudi kontrapunkt in akord v približno enakih delih. Tudi v svetni glasbi nahajamo tu pa tam tako Palestrinovo sredstvo, uporabljeno za predočitev eteričnih ali nadzemskih misli (primeri Lisztov: »Über allen Wipfeln ist Ruh«).

Moja „Assumptio“ in kritika „N. A.“

P. HUGOLIN SATTNER.

»**N**ovi Akordi« so se precej bavili z mojim oratorijem »Assumpta«; urednik sam je napisal obširen članek, in sedaj je podal Lajovic strokovno oceno.¹ Za oba sestavka sem hvaležen, popolnoma prepričan, da ju je narekavala dobrohotnost. Kritika, pravična kritika, mene ne more žaliti, marveč mi močno koristi. Seveda je Lajovic oster v svojih izrazih in neusmiljen v raztelesenju vsakega dela, nad katero se spravi; vendar kdor ga pozna osebno, njega, muzikalnega radikalca in modernista, ta se ga ne vstraši, dobro vedoč, da ima kot kritik najboljše namene: opozarjati skladatelje na nedostatke in pomoči slovenski glasbi do višine. Seveda bi se dalo o nekaterih njegovih trditvah prerekavati; vendar tega ne storim, marveč opravičiti hočem z nekaterimi besedami strujo, ki jo zasledujem s svojimi skromnimi glasbenimi deli.

Pri vseh svojih skladbah, zlasti cerkvenih, sem imel ta namen, da izpodrinem trivialne speve in jih nadomestim s plemenitimi. Istina je, da sem bil dolgo časa vkovan v prvotno cecilijansko strujo, ki nas je vse ovirala v umetniškem poletu. Spone sem pretrgal, in sedaj sem prost. Vendar se dosedaj še nisem mogel popolnoma sprijazniti z ultramoderno glasbeno strujo, ki se mi zdi secesija na glasbenem polju. Da ima secesija v stavbinstvu, slikarstvu itd. svojo upravičenost, kdo bi dvomil o tem? Prinesla je novih motivov, novo življenje; a rodila je tudi take izrodke, da se jih človek prestraši. Na Dunaju podirajo krasne renesanske palače in jih nadomeščajo s secesijskimi, ki bijejo v obraz zdravi umetnosti. Precej tako se godi tudi v glasbi. Globlje proučavanje harmonije je spravilo na dan harmonične zveze, pikanterije z alteriranimi akordi, kakoršnih starini niso poznali ali vsaj ne uporabljali; kontrapunktika se giblje v tako drznih postopih, da bi se prej nihče ne upal tako pisati. Toda muzikalična secesija je rodila tudi take izrodke, da se človek po pravici povprašuje: Jeli to še glasba?

¹ Kompliment gosp. pisca, da smatra moj članek le za »obširen« v nasprotju k Lajovičevemu, ki mu je »strokovno«, kvitiram rad. Garda okostenelih piko- in kvintolovcev, ki vidijo le posameznosti in cenijo vsled tega tudi le onega kritika, ki kritikuje takorekoč od takta do takta, od odstavka do odstavka itd., še ni izumrla. Vidi se, da celo avtor sam ne čuti, da sta, če že hoče, oba članka »strokovna«, samo z razločkom, da se bavi moj sestavek bolj s celoto kot tako, takorekoč z notranjo, psihološko stranjo umetnikovega dela, Lajovičeva ocena pa bolj s posameznostmi, z zunanjo, materialno stranjo oratorija, da se torej na ta način dopolnjujeta oba članka, kako je bilo to tudi nameravano.

Krek

Ne čudim se, da je prišlo tako. Človeštvo je nervozno: nobena vožnja mu ni dosti hitra, noben ropot prevelik, nobena višina dosti visoka, nobeno čuvstvo- vanje dosti globoko, nobena hrana dovolj pikantna, noben vžitek, tudi ne duševni, zadovoljiv; zategadelj zahteva moderni človek tudi glasbo, ki draži čutnice, ki jih popolnoma omami. To pa ni naravno, ni zdravo. Nedavno je izjavil neki zdravnik, da pojde v petdesetih letih vesoljno človeštvo v norišnico. Izjave seveda ni sprejeti dobesedno, ampak mnogo nauka je v njej.

Pred par leti sem čital (kje? ne vem) in si izpisal tele stavke:

»Wir leben in einer Zeit, wo das Revolutionäre in der Musik die Oberhand gewonnen hat, der Umsturz aller guten, harmonischen Kombinationen im Schwunge ist, wo man nur den einen Wunsch hegt, die sämtlichen Töne der diatonischen Tonleiter möglichst zu gleicher Zeit erklingen zu lassen, wo die einzelnen Akkorde und deren Verbindungen ihren spezifischen Charakter gänzlich verloren haben und Kakophonien das Werk beherrschen.

Solche Musik hat nur für den gebildeten Musiker Zweck, der die interessanten Kombinationen in der Partitur verfolgen kann; was bleibt aber für den Zuhörer, der wirkliche und nicht auf rechnerischem Wege konstruierte Tonverbindungen hören will, der nicht in Entsagungspoesie, die wie ein giftiges Narkotikum die Last des Lebens, die jeder mit sich herumschleppt, noch fühlbarer macht, schweigt, sondern seinen gesunden Sinn für erhabene, echte Melodik bewahrt hat?«

Torej: ne quid nimis! — Vsak razvoj naj se vrši polagoma, naravno, skoki niso dosti vredni. Iz ljudske šole ne moremo na univerzo. Slovenska glasba je že zapustila ljudsko šolo »Slovenske grlice« in se nahaja nekako na srednji šoli, nižji ali višji, in če pojde tako naprej, bomo kmalu godni za kaj višjega. In da gre tako vrlo naprej, je zasluga glasbenih zavodov in »Novih Akordov«, ki so nele krog sebe zbrali odlične skladatelje in omogočili na dan spraviti njihova dela, ampak so slovenski glasbi dali novo smer, moderno smer, ki zasluži vpoštevanje. »Novi Akordi« so nam postali prava šola, napravili so velik prevrat na slovenskem glasbenem polju.

Vsak narod pa ima glede glasbe neko svojstvo; slovensko ljudstvo tedaj ljubi zdravo melodiko, jasno harmonijo, blagoglasje; glasbena matematika, strastna disonanca mu ne prija. Morda ne trdim preveč, če rečem, da je ravno jasnost in melodijoznost moji zadnji dve skladbi omilila slovenskemu ljudstvu. Pri oratoriju vprašam veleučenega gospoda: Kako vam ugaja? — Odgovor: Jaz nisem veščak, a toliko vem, da to glasbo razumem, da mi gre v srcé. — In visokorodni gospod mi stisne po končanem oratoriju rokó in pravi: Hvala Bogú, danes sem zopet enkrat čul zdravo, pristno melodiko, dandanes redka prikazen. — Neki profesor dunajske akademije mi piše:

»Ich gratuliere Ihnen herzlich zu dem großartigen Erfolge, den Sie verdientermassen ernteten. Ganz recht, wir müssen für die breitere Masse des Volkes wieder mehr tun und nicht allein immernur das sensationslustige Großstadtpublikum im Auge haben.

Schaffen Sie so weiter, wodurch Sie sich für die Erziehung und Veredlung Ihrer Nation zunächst große Verdienste erwerben und die religiösen Ideen popularisieren werden.«

Popularizirati, t. j. z ljudstvom ljudsko govoriti, zdi se mi, kakor v govoru in pismu, tako v glasbi, jako važno. Kaj mi hoče najumetnejši spev, ako ga moj narod ne razume. Kritika, ki sta meni prisodila toliko objektivnosti, da bom mirno sprejel njune opazke, bosta gotovo tudi prenesla nastopne stavke. Izvajala se je *Krekova* »Bratje v kolo«, izvajala se je popolnoma korektno; kritika pa se je glasila: jeli to še glasba? — In vendar je ta pesem ugledna glasba z neizprosno logiko. — Koliko *Lajovičevih* skladb se poje po naših glasbenih društvih? — In vendar so vse Lajovičeve skladbe absolutne vrednosti. — Morda se bo naš narod v tridesetih, petdesetih letih dvignil do one glasbene višine, da bo razumel te in enake skladbe; danes ta hrana še ni zanj. Naš narod ljubi diatonične melodije, in mojster je, kdor s samo diatoniko ustvari take melodije, da postanejo narodova last. Modernisti tega ne premorejo,² zato sezajo po izrednih kromatičnih sredstvih. Najbolj smešno pa je, če se diatoničnim skladbam nepremišljeno oponaša »banalnost«. Lisztov »Christus« je po mnenju merodajnih kritikov poln banalnosti; in vendar, kdo si upa temu oratoriju odrekati umetnostno vrednost? Nobena daljša skladba ni v vseh delih enako dovršena. Skladatelj ni vedno enako razpoložen, nazadnje utrujen; zategadelj se mora delo ocenjevati bolj v celoti.³ Ne g. Lajovicu, ampak nepoklicanim kritikom⁴ bi zaklical: Lahko je kritikovati, težko bolje narediti.

Kaj sem hotel povedati? — To, da z ultramoderno glasbo narodu ne bomo dosti koristili; glasba sicer pojde naprej, narod pa ne za njo. Zategadelj bo več koristil narodu, kdor se mu po možnosti prilagodi in ga polagoma vodi kvišku. Ta misel me je vedno vodila in mi bo tudi zanaprej vodilna zvezda. Lajovicu pa povem na uho, da bom oratorij, kakor hitro končam delo, ki ga imam ravno v roki, po dobrih njegovih nasvetih predelal in ga potem pomlajenega zopet izdal.⁵

² V tej splošnosti pač zelo drzna trditev!

Krek

³ To se je ravno zgodilo v mojem »obširnem« članku!

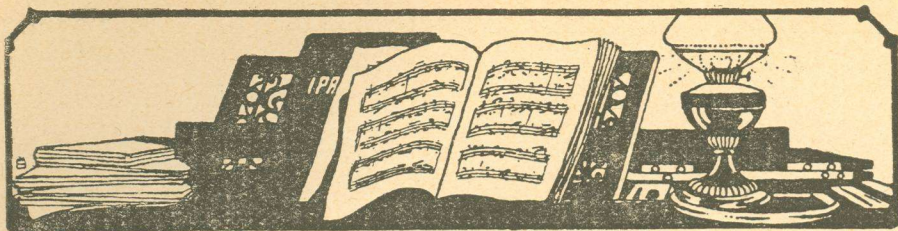
Krek

⁴ Prosimo za imena! V zvezi z uvodom in z ozirom na to, da — kolikor je meni znano — nobeden izmed drugih kritikov ni napisal neugodne besede zoper Sattnerjevo delo, razen mene in Lajovica, leži prav blizu sklep, da me šteje g. avtor med nepoklicane kritike. Tako ali tako! Prosimo vedno le za imena kritikov.

Krek

⁵ Čemu potem cela polemika zoper Lajovica? Težko umljivo!

Krek

Postludij.

Nekoliko replike na Sattnerjeva izvajanja.

DR. GOJMIR KREK.

»Der Zeit ihre Kunst,
Der Kunst ihre Freiheit.«
Napis na poslopju Dunajske Secesije.

anes pač že vsakdo ve, da so »N. A.« svobodna tribuna, ki je pristopna tako umetniškim reakcionarjem kakor umetniškim naprednjakom. Vendar smo objavili predstoječi sestavek preč. p. *Hugolina Sattnerja* s težkim srcem. Sicer nam je dal svojo izjavo v poljubno porabo. A ravno z ozirom na naš renomée kot popolnoma nepristranski list smo jo morali publicirati, to tembolj, ker bi se moglo potlačenje tega članka krivo tolmačiti z ozirom na polemiko z urednikom.

S težkim srcem smo se odločili za objavo, kajti ne glede na to, da polemizira pisec v pričujočem članku nele strogo objektivno, temveč mestoma tudi nekoliko osebno zoper mlado slovensko moderno, nas skoraj boli, da visoko spoštovani pisec misleče umetniške kroge naravnost izzivlje h glasnemu protestu ter da, žal, sam z besedami popolnoma jasno precizira svoje stališče napram nekemu vprašanju, na katero se mi vzpričo dosedanjih Sattnerjevih del še nismo upali odločno odgovoriti, v nadi, da so njegova dela — tudi najnovejša — vendar še vedno le postojanke v njegovem umetniškem razvoju, ne pa sklepniki. To nado nam je sedaj neusmiljeno razrušil vsaj teoretično in načeloma in glede smeri (o tehniškem napredovanju tu sploh ni govora). In da nam je vero na-se sam omajal, to nas istotako boli, kakor dejstvo, da jo je Sattner s tu izraženimi splošno-umetniškimi načeli očitno zavozil.

Sattnerjev članek vsebuje cel program, čigar succus leži v besedah: »Zategatelj bo več koristil narodu, kdor se mu po možnosti prilagodi in ga polagoma vodi kvišku«.

Kdor je čital moje »parentetične misli« (»N. A.« XI/1 sl.), se gotovo začudeno vpraša, zakaj polemizira g. avtor z menoj, ki sem zapisal med drugim (istotam str. 4) sledeče besede: »In tu nam je podčrtati pomen, ki ga ima oratorij za našo domačo glasbo sploh, torej ne glede na skladatelja: Sattnerjev oratorij je oratorij za ljudstvo, za **slovensko ljudstvo**.¹ Ne da bi zaljubljeno gledal po banalnostih in slabo umevani melodioznosti in se na ta priljubljeni način utihotapljal v srce ljudstva ter si ga prisvajal, raču-

najoč liki drugi z nizkimi instinkti mase, se je posrečilo Sattnerju vendar, ustvariti poljudno delo! V tem oziru je oratorij naravnost idealen čin, ker zasleduje z idealnimi sredstvi idealni smoter, pridobiti množino slovenskega ljudstva za resno in plemenito umetnost. Ta poljudnost, ki temelji na plemeniti podlagi, je tisto, kar smatramo mi za najbolj častivredno in zaslužno na Sattnerjevem delu.«² Če torej Sattner smatra popularizacijo glasbe za tako važno, je moral razvideti ravno iz teh mojih besed, da je bila poljudnost izrecno glavni vzrok mojega priznavanja. Čemu torej polemika z menoj? In vendar je ta polemika v toliko utemeljena, v kolikor vidi Sattner vsaj v sedanjem stadiju glasbenega razvoja v populariziranju glasbe glavni smoter glasbenikov, v pisanju poljudne glasbe končni cilj skladateljskega delovanja. Tu je očitno razpotje med Sattnerjem in menoj in — marsikaterim drugim umetnikom. Že v svojem citiranem članku sem naznačil svoje tozadevno mnenje: »Kaj dobrega, plemenitega ustvariti, kar ugaja tudi okusu manj izobraženega poslušalca, in s tem pripravljati pota do njegovega srca onim delom, ki pričajo o ravno tako plemenitih mislih in namenih, a ne znajo govoriti tako poljudno, tako priprosto, tako po domače, v tem leži po našem mnenju glavna in velika zasluga Sattnerjevega oratorija«. Dočim vidi g. Sattner vsaj za sedaj končni cilj v popularnosti glasbe, je v mojih očeh popularna glasba tudi sedaj le eden onih činiteljev, ki nam bi mogla pomagati s časom odgojiti ljudstvo do umevanja globokejše, finejše umetnosti.

Vprašanje je, ali je Sattnerjevo praktično ali moje l'art-pour-l'art-stališče pravo? Ali najprej: Je-li sploh vprašanje, katero stališče je pravo? Ker se v zadnjem času tudi med drugorodci pojavljajo glasovi, ki tožijo, da je glasba postala neučinkovita, nedostopna, nepoljudna, nelepna, vse to vsled glasbenega materializma (Prim. *Storck*: Musikpolitik, Stuttgart 1911, str. 188 sl.), bodi priznано, da je vendar vprašanje, katero načelo je pravo, čeprav se to čudno zdi vsakemu v Wagnerjevih tendencah vzrastlemu glasbeniku. Obrezanje tega vprašanja v okviru male replike je sila nevarno početje, ker se dotika to vprašanje bistveno prvotnih estetičnih načel sploh. Za nas pa ima pomena le v toliko, v kolikor je od odgovora odvisen napredek v stvarjanju. V tej smeri pa je odgovor kratek in davno podan. Kajti jasno je, da pride pri napredovanju le duševna stran v poštev, ne pa zgolj oni činitelj glasbe, ki vpliva neposredno na naše živce, na naša čutila in reši v njih občutke, torej fiziološka stran, to pa radi tega, ker vidimo, da tudi najnižji narodi ne pogrešajo glasbe v fiziološkem zmislu. Čisto abstraktno vzeto, je torej takoj jasno, da se more napredovanje vršiti le na duševni strani, ne pa na čutilni, aperceptivni. To, kar ugaja ušesu posrednjega človeka, ni torej nikoli merodajno, če gre za napredek.

¹ Razprte oziroma mastne črke kakor v izvorniku.

Uredn.

² V izvorniku ne razprto.

Uredn.

Razvijalni moment leži v razumskem in čustvenem življenju višje stoječega kulturnika, predvsem torej umetnika.

A teoretično-filozofsko besedičenje na stran! Kako si naj predstavimo umetnika, delujočega po Sattnerjevem receptu? On se naj »narodu po možnosti prilagodi«. Sattner je pač sam čutil nevarnost tega aksioma. Radi tega ga je omejil in omehčal s klavzulo »po možnosti«, z omejitvijo, ki je grob celega aksioma. Kje se namreč možnost začenja in kje se konča, to ostane potem še vedno glavno vprašanje, in Sattnerjev aksiom nudi, strogo vzet, en x, čigar vrednost je in ostane nepoznana. Ne glede na to logično hibo pa je umetnik po Sattnerjevem receptu pravi črevljar, vreden, da dobi takoj od oblasti zaslužen obrtni list. Kajti kaj dela dober izdelovalec obuval drugega, kakor da meri nogo in nareja črevlje kolikor mogoče pripravne, »prilagojene« kupčevi nogi? Ravno tako naj gleda umetnik, kaj ugaja občinstvu, potem naj sede, pa komponira dobro »prilagojene« skladbe.

Mislim, da ta priprosti primer zadostuje vsaki količkaj umetniško čuteči duši — in že zavrže nemilo mu Sattnerjevo teorijo. Tu je bil stari »šoštari« Hans Sachs pač črevljar druge vrste:

»Was duftet doch der Flieder so mild, so stark und voll!
Mir löst er weich die Glieder, will, dass ich was sagen soll!«

Ne kleparja Nachtigalla, ne peka Kothnerja, ne krojača Moserja, najmanje pa gospoda mestnega pisarja Beckmessengerja vprašuje, kaj in kako bi pel. Le lipovka mu duhti tako milo, močno in polno, da mora peti. Ali se more umetniška inspiracija izraziti nežnejše, a hkratu točneje, kakor s tema dvema stihoma? Ali pa z onim neizmerno sladkim:

»Lenzes Gebot, die süsse Not,
die legt es ihm in die Brust:
nun sang er, wie er muß',
und wie er muß', so konnt' er's«.

Kakšen črevljar je bil to v primeru z našimi mojstri; kako medeno-dobro in mimozno-nežno teko mu zlati glasovi iz ust!:

»Dem Vogel, der heut' sang,
dem war der Schnabel hold gewachsen;
macht er den Meistern bang',
gar wol gefiel er doch Hans Sachsen!«

O Ti jedini mojster-črevljar! Ali naj prepisem vso Tvojo umetniško filozofijo, vraslo iz gorko čutečega, vroče tripajočega srca zdravega človeka? Ali naj res še posebno v nebo povzdignem Tvojo poetično, nepraktično dušo, ki je pela kakor ptiček v naravi, »wie er muß't«, ne, »wie sie wollten«?

Dovolj! Predstavil sem vam umetnika-črevljarja po milosti Sattnerjevi in umetnika-črevljarja, kakor ga nosi moje srce na najbolj notranjem mestu, tam, kjer še spi par onih idealov, ki sem si jih rešil iz vsakdanjega boja za življenje, pravico in resnico.

Sedaj pa pokličite še za trenotek svojo domišljijo na pomoč, da vam kaže, kje bi bili danes, če bi bili mi Akordovci pred 12 leti takih nazorov, kakor jih danes zagovarja Sattner! Ima-li vaš čopič tako pustih in praznih barv, da si morete naslikati sliko naše glasbe pri teh okoliščinah? Mislim, da je Sahâra še pravi Venerin log proti puščavi, v kateri bi samotarila danes naša zapuščena glasbena umetnost, če bi nam bil umetnik s Sattnerjevimi nazori takrat voditelj in nas učil, »po možnosti se prilagoditi ljudstvu«. Nimamo se pritožiti čez to, kar je; in že radi tega tudi nimamo vzroka, zavreči ono znamenje, pod katerim smo zmagali: svobodno stvarjanje, l'art pour l'art!

Za nas je stvar jasna kakor voda Savice pri izviru. Mislim, da je tudi težko najti velikega misleca, ki bi ne bil izrazil od nas zaščitene, naravnost vsakdanje resnice. Ker pa imajo naši ljudje več dopadanja na 1 tujcu kakor na 99 pravičnih Slovencev, jim podam še par citatov iz moje čitalne torbice na razpolago in prosto izbero. Evo jih:

»Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
Φαῦλοι παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν.« Euripides

»Große bahnbrechende Menschen kommen freilich immer zur rechten Zeit für die Menschheit, aber für ihr persönliches Glück eben deshalb zu früh, und oft wird ihr ganzes Leben nur zu einer ununterbrochenen Kette von Täuschungen, weil sie immer und überall der Zeit und ihren Verhältnissen voraus sind.«
Stahr

»Ich bin daran gewöhnt, meine Kompositionen, die besseren und tieferen zumal, auf das erste Hören vom größeren Teil des Publikums nicht verstanden zu sehen.«
Schumann

»Es ist ein Glück, daß das wahre Genie auf die Fingerzeige nicht viel achtet, die man ihm, aus besserer Meinung als Befugnis, zu erteilen sich sauer werden läßt.«
Schiller

»The great enemy of knowledge is not error, but inertness.«
Henry Th. Bukle

»Der fortgeschritt'ne Mensch trägt auf erhob'nen Schwingen Dankbar die Kunst mit sich empor;
Und neue Schönheitswelten springen
Aus der bereicherten Natur hervor.«
Schiller

»Die Kunst ist eine Tochter der Freiheit, und von der Notwendigkeit der Geister, nicht von der Notdurft der Materie will sie ihre Vorschrift empfangen.«
Schiller

»Die Kunst ist keine Dienerin der Menge.«
Graf Platen

»Odi profanum vulgus et arceo.«
Horacij

»Die wankelmüt'ge Menge,
Die jeder Wind herumtreibt! Wehe dem,
Der auf dies Rohr sich lehnet!«
Schiller

»Die edelste Art der Schönheit ist nicht die, welche auf einmal hinreißt, welche stürmische und berauschte Angriffe macht (eine solche erwecket leicht Ekel) — sondern jene langsam einsinkende, die man fast unbemerkt mit sich fortträgt und die man im Traume manchmal wiederbegegnet, endlich aber, nachdem sie lange in aller Bescheidenheit in unserem Herzen gelegen, von uns ganz Besitz nimmt, unser Auge mit Tränen, unser Herz mit Sehnsucht füllt.«
Nietzsche

»Immer erzieht am Spalier, wie den Fruchtbaum
so den »Geschäftsmann.
Frei nur laßt, wie des Wald's Eiche, den Sohn
des Genies«.
Brinckmann

»Die Kunst populär zu machen, heißt, sie herab-
ziehen, um sie im Schlamm zu betten«.
E. J. Hähnel

»Wenn die Menge die Wahl hat, so nimmt sie das, was
ihr homogen ist: — das Gemeine«.
E. J. Hähnel

»Der Künstler ist zwar der Sohn seiner Zeit, aber
schlimm für ihn, wenn er zugleich ihr Zögling
oder gar noch ihr Günstling ist«.
Schiller

»Zu erfinden, zu beschließen,
Bleibe, Künstler, oft allein!«
Goethe

»Ursprünglich eignen Sinn
Laß dir nicht rauben!
Woran die Menge glaubt,
Ist leicht zu glauben«.
Goethe

»Ich möchte nicht einmal, daß mich alle Menschen
verstünden«.
Schumann

»Bist du als Künstler, als Poet entsendet,
O laß dich nicht vom Preis des Marktes leiten!
Denn sinnlos hat die Welt zu allen Zeiten
An Mittelmäss'ges ihre Gunst verschwendet«.
Geibel

»Die wahre Kunst ist höchste Freiheit, und nur die höchste
Freiheit kann sie aus sich kund geben; kein Befehl, keine
Verordnung, kurz kein außerkünstlerischer Zweck
kann sie entstehen lassen«.
R. Wagner

»Der echte Künstler gleicht dem Hausvater im Evan-
gelium, der sein Gastmahl rüstet, ohne zu fragen, was für
Gäste sich zu Tische setzen werden«.
Aug. W. Ambros

»Es ist eine falsche Nachgiebigkeit gegen die
Menge, wenn man ihnen die Empfindungen erregt, die sie
haben wollen, und nicht die, die sie haben sollen«.
Goethe
itd. in infinitum. Čitatelji zapazijo, da sem tudi jaz v
»veleučeni«, deloma tudi »visokorodni« družbi.

Pa še to-le razmotrivanje naj dokazuje nevzdrž-
nost Sattnerjevega principa:

Velika masa nižjih slojev ljudstva se sploh ne
dá vzgojevati ob izvajanju oratorijev, še najprimitiv-
nejših ne. Za veliko maso je skrbeti drugače, zlasti
s tem, da se dobra narodna glasba zopet neguje v hiši
in šoli. Kaj pojejo matere danes svojim otročičem?
Mislite-li morda pesem o »Sarafanu« ali kaj takega?
Ali morda celo kako Adamičevo »Otroško pesem«? Ne!
Otrok ne sliši že v prvih mesecih nič drugega kakor
več ali manj slabo reproducirane reminiscence iz nemških
operet in slabih pouličnih pesmic. Žalibog velja to danes
ne samo glede srednjih stanov temveč tudi za naše
delavske kroge. In kako je postlano glasbi v naši
ljudski in srednji šoli, je deloma razvidno iz *Druzo-
vičevih* člankov. Takisto tudi cerkev daleko premalo
stori za populariziranje cerkvene glasbe, ki se čim-
dalje bolj odtuja ljudskemu vplivu in okusu. Do-
mača glasba odraslih ljudi je pri nas docela ne
samo ponemčena — to bi bilo še najmanjše —, temveč

glede okusa popolnoma pokvarjena vsled strašno de-
moralizujočega vpliva nemških operetnih plitvosti. Gle-
dišče pri nas kot vzgojevalni činitelj vsaj v glasbi
komaj šteje, ker je premalo dobro zaokroženih predstav
in premajhen repertoar.

Dom, šola, cerkev, gledišče: to so po
mojem mnenju kraji, kjer se more in mora kaj vspešnega
storiti za povzdigo širših mas, tam je poleg neintere-
sirane umetnosti še prostora za to, kar imenuje Nemeč
»Zweckkunst«. V koncertni dvorani pa ni mesta, ni časa
za poučevanje in vzgojevanje glasbenega okusa. Kdor
bi torej komponiral le s tem praktičnim, takorekoč pe-
dagoškim ciljem pred očmi, bi ne zadel pravega.

Po mojem preudarku pa takih skladateljev ni,
in tudi Sattner ni komponiral nalašč ad usum populi,
temveč tako, kakor je čutil in kakor je znal. Vsak
utilitarski, postranski nagib bi bil zavreči, če bi ga bil
imel, česar, kakor rečeno, ne verjamem.

Zavreči pa bi bil ta pedagoški namen še iz dru-
gega vzroka: ker je pedagoško nesprejemljiv. Učitelj,
ki bi vedno le podpiral igralni nagon otroka, bi nikoli
ne dosegel pozitivnih rezultatov odgoje. Uživiti se mora
pač v otroško dušo; in radi tega ji bo vcepljal resne
stvari igranje. In če bi torej vzgojevalni motor pri
skladanju ne bil ab ovo izključen, tedaj bi mogel
činiti le v toliko, da se skladatelj duševno ne odtuji
svojemu ljudstvu, temveč stvarja v njegovem, v na-
rodnem duhu, ki pa nikakor ni identen s popu-
larnostjo. Več koncedirati bi tudi v tem slučaju
ne smel.

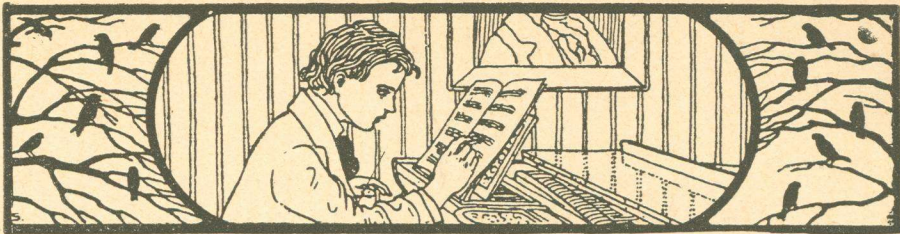
Očitna pomota gosp. avtorja je, da pripisuje slo-
venskemu narodu »svojstvo«, da ljubi »zdravo melo-
diko, jasno harmonijo, blagoglasje«. Masa je povsod
enaka. Ni torej svojstvo slovenskega ljudstva,
temveč svojstvo manj kultiviranih slojev vseh
narodov, da ljubijo to, kar imenuje g. pisatelj evfe-
mistično »zdravo melodiko, jasno harmonijo, blago-
glasje«, kar pa v istini nič drugega ni kakor: senti-
mentalna sladkoba, harmonična enoličnost in — pou-
lični slog. Istorija o »veleučenenem in visokorodnem«
gospodu ne priča nič zoper to.

Kako vesel — oprostite! — kako vesel je vzklik
g. avtorja, češ, koliko Lajovičevih sk!adb se poje po
naših glasbenih društvih! Nekako tako vesel, kakor
vprašanje: v koliko operetnih gledišč so že predstavili
Straussovo »Elektro«, v koliko meščanskih stanovanjih
nahajaš Rodinove skulpture ali slike futuristov? V
koliko rodbinah poznajo Maeterlincka ali Arcibaševa
itd. ad libitum. Pa vse to še vedno ni tako veselo! Kajti
prej doživiš uprizoritev Straussove »Elektre« na du-
najskem gledišču ob Dunajčici, prej zagledaš kakega
Rodina ali Ropsa v sobici črevljarja Napredoviča in
Schnitzlerjevega »Profesorja Bernhardija« v zbriljanti
obsuti roki »visokorodne in veleučene« gospe svetnikove,
kakor kak Lajovičev zbor na programu izvestnih naših
glasbenih društev. Res uničujoča obsodba Lajovičeve
produkcije!

Ne! Po okusu naših glasbenih društev se res nismo ravnali in se tudi ne bomo, četudi nobene prednašbe ne doživimo. To pa zato, ker stvarjamo, kakor nam veleva notranja sila, ne pa po receptih, sestavljenih za bolehnne, dispeptične želodce naših deloma že sila poapnenih glasbenih jednot.

Končno še par besedi o puščicah, namenjenih prav meni osebno. G. Sattner je upravičeno uverjen, da prenesem uprav vsak očitek v dostojni obliki, če je podprt s pravimi ali vsaj navideznimi dokazi. V predležečem slučaju moram pa že reči, da se je poslužil g. pisatelj v dvoboju z menoj ne ravno plemenitega orožja. On trdi, da se je baje »kritika« o mojem zboru »Bratje, v kolo« glasila: »Jeli to še glasba?« Moj zbor ima s to celo zadevo krvavo malo opraviti. Sam na sebi je daleko premalo pomemben, da bi ga Sattner mogel uporabiti kot nekak primer za njemu nasprotujočo smer. Da je ravno ta moj zbor in Lajovičeve skladbe omenil, temu je bila pač kriva bolj neka nevoljnost, ki se je morda samemu sebi ni priznal. Kajti tega vendar noče resno trditi, da bi moral biti kritik zmožen ali sploh voljen, ustvariti v isti smeri kaj boljšega, nego je ocenjena skladba. Saj večina svetovnih odličnih glasbenih kritikov sploh ne šteje na kompozicijskem polju. Toda ali naj še spada ta opazka v članek ali ne: če se je kritika res tako izrazila, dobro! Jaz jo vzamem mirnim srcem na znanje. A prosim le za imena! »Kritika«, to je abstrakten pojem, pod katerim se skrivajo osebe! Prosim g. pisca prav resno in srčno, da mi imenuje one osebe s polnim imenom in javno. Na eni strani raditega, da se tudi osebno bolj spoznamo, oziroma da se jaz osebno lažje seznanim s gospodi kritiki, na drugi strani in v prvi vrsti pa raditega, ker tem »kritikom« privoščim, da bi igral njihov izrek po preteku 20 let slično žalostno vlogo, kakor jo igrajo sedaj svojčas tako čislani strastni izbruhi *Hanslickovi* proti Wagnerjevi struji. »Kritika se je glasila« ... Ne, gospoda! »Kritik A, kritik B, kritik C itd. so rekli«. Tako se govori, če je bila kritika res poštena in nima nikakega razloga, skrivati se pod širokim plaščem splošne »kritike«, če so bili torej »kritiki« A, B, C sploh usposobljeni za kritiziranje za naše primitivne razmere vendar več ali manj nenavadnega dela.

Toda to le mimogrede ob izhodu iz tega zanimivega dvoboja. Opazka je — kakor rečeno — v tej zvezi čisto postranska; pomen ima le v toliko, v kolikor osvetljuje spet naše popolnoma gnile razmere; razmere polne laži, zavisti in hudobnosti, polne cinizma, zahrbtnosti, neolikanosti in — umetniške neizobraženosti. Z ozirom na te razmere se mi je vendar zdelo potrebno, tudi to povedati odkritosrčno na adresu naše slavne »kritike«, posredno pa tudi g. Sattnerja, ki je to baje »kritiko« uporabil preradovoljno v svoje namene.

Naše skladbe.

Mochreiter se piše in visoko na konju jezdi v našo muzikalno bodočnost! Ogromni večini naših čitateljev leži radovedno vprašanje na ustih »woher er kam der Fahrt, wie seine Art?« *Emil Hochreiter*, čigar 1. kos iz njegove serije klavirskih valčkov uvaja današnji sešitek našega lista, je navzlic nemškemu imenu Slovenec. Dne 27. decembra 1871 v Debreczinu na Ogrskem rojenemu je bila mati Slovenka. In že kot enoletnega otroka ga najdemo v Novem Mestu, kjer je absolviral tudi ljudsko in srednjo šolo. Državno izprašani učitelj glasbe in bivši dirigent in regenschori v kolegiju Jezuitov v Kalksburgu živi sedaj kot c. kr. okrajni komisar na Dunaju. Dasi je že več njegovih (pač nemških) del izišlo, ni naša domovina ničesar vedela o njem do objave letošnjega repertoirja ljubljanskega gledišča, kjer nameravajo še letos (kedaj pa?) uprizoriti njegovo opero »Povratek«. Redki so slučajji, v katerih stopi umetniško delaven človek šele v najlepši moški dobi pred širšo javnost, kot popolnoma dozorel umetnik, po dolgem delovanju in stremljenju na tihem, med štirimi stenami svoje delavnice. O Dvořáku kot skladatelju vemo kaj sličnega. In kaj še vse spi v zaklenjenih predalih umetnikove mize in koliko več še v nedostopni duš fantazije polnega umetnika! Zbori a capella in s spremljavo raznih glasbil in orkestra, dvo- in četveroročna dela za klavir, samospevi s klavirjem, dela za orkester! O vsem tem ni duha ni sluha pri nas, dasi je marsikatero teh del že prestopilo prag dunajske delavnice in potovalo v — arhiv naše Glasbene Maticе, kjer menda nadaljuje svoje spanje? Naš list pozdravlja prav iskreno novo pridobljenega znamenitega sotrudnika, o čigar imenitnih kvalitetah se naši bralci prepričajo ob igranju danes objavljenega klavirskega valčka. S primerno gladko eleganco in gracilnim tempom prednašan bo kabinetni kos naših pianistov sploh in — kakor upamo — tudi naših javno nastopajočih klaviristov, katerim obetamo zelo zanimivo nadaljevanje pričete serije.

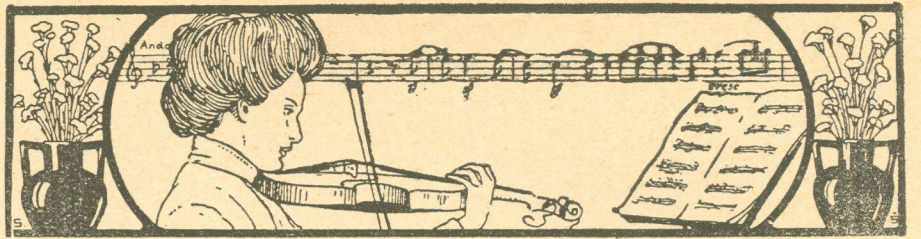
Eden najboljših kosov *Adamičevega* cikla »Iz bosanskega perivoja«, mladostno-sveži, harmonično in kontrapunktično enako dobro uspeli dvospjev »Poj, petelin, zoro mi naznani« prinašamo ob prvem jubileju tega našega velenadarjenega, najplodovitejšega in vedno popolnjujočega se skladatelja. Adamič že jubilira? Pomirite se! Ni to starostni jubilej, kajti 25. decembra 1912 je bilo šele 35 let, odkar se je porodil na Dobrovi pri Ljubljani. »Novi Akordi« pa, kojih zvesti, vedno uslužni in posebno čislani sotrudnik je Adamič od 1. letnika, imajo že sedaj dosti povoda, da se o tej priliki hvaležno spominjajo velikih in trajnih njegovih zaslug, ki bodo v zgodovini slovenske glasbe obsegale eno glavnih točk modernega gibanja. Njegovo delo je bilo od začetka tesno zvezano z rojstvom in z načaljno usodo našega lista. V »N. A.« so izišle prve njegove skladbe, formalno večkrat še začetniške, vendar že oznanjajoče velik talent. Kako veselje za naš list in njegovega urednika, ki je takoj v skromnih, naravno še malo okretnih začetniških poskusih spoznal velike razvijalne možnosti in sile tega talenta in ga primerno izpodbujal k nadaljevanju in poglobljanju začetih študij. Duševnega »krušnega očeta« Adamičevega me je nazval *Lajovic* nekoč v neki kritiki v »Sl. Narodu«. Hvaležen sem mu za ta častni naslov. Če bi ga v resnici zaslužil, bi bilo to več

vredno, kakor vsa moja lastna dela vkup. Kajti, kdo bi si mogel predstavljati bolj zaslužno delo, kakor pripraviti in gladiti pota talentu, čigar dalekosežnosti danes še ceniti ne moremo. In tak talent je — o tem s e d a j pač nihče ne dvomi več — Adamič brez pretirave. Kdor prehodi dolgo pot od kake »Lipe«, objavljene v I. letniku str. 102, do danes obelodanjenega dvo-speva v dvanajstih letih, in kdor zlasti v kratki dobi dveh let v tehniki tako neverjetno napreduje, kakor Adamič, o tem akti še nikakor ne morejo biti sklenjeni. Na njem bo naša domovina še doživela večjih presenečenj in krasnejših umotvorov. Radi tega je umestno, da zvedo naši čitatelji ob skladateljevi 35letnici tudi nekaj iz njegovega dosedanjega življenja, ker se začenja približno z letnico 1912 tudi nova doba moško-zrelega stvarjanja E. Adamiča.

Rojen je torej 25. decembra 1877 na Dobrovi pri Ljubljani. V kranjski metropoli mu živi oče kot vpokojeni nadučitelj. Ljudsko šolo je obiskoval v Ljubljani. Z desetimi leti je že pel na koro v cerkvi pri Sv. Petru, kjer je bil oče organist. Nekaj let je študiral v gimnaziji, potem pa vstopil na učiteljske. Kot učiteljski je vodil tamburaški zbor »Zvezda«, kateremu je napisal mnogo glasbenih kosov. Na učiteljsku je imel za učitelja v klavirju in teoriji *Sokolla*, v violini *Gerstnerja*, pozneje pa v orglah in harmonijoslovju *Čerina*. Šele zadnji mu je vcepil veselje do glasbe. Vendar se je naučil na učiteljsku zelo malo. Glavno znanje si je pridobil šele s samoučenjem. Ko je bil že absolviral učiteljske in živel v prvi službi kot učitelj v Zagorju ob Savi, se je pečal s pevovodstvom, do katerega pa ni imel nikoli pravega veselja, ker so bila njegova pričakovanja redko vzporedna z vspehi. Vendar se spominjam nekega zborovskega koncerta z veseljem, ki ga je priredil E. Adamič v svoji drugi službi kot učitelj v Kamniku, podavši skoraj same skladbe iz moderne slovenske literature. Iz Kamnika je prišel v Trst, kjer je postal c. kr. učitelj in kjer deluje kot pevovodja pevskih društev in učitelj klavirja na tamošnji Glasb. Mat. in kjer je sploh zelo važen činitelj koncertnega življenja. Že prvo leto obstoja »N. A.« je poslal uredniku nekaj skladb, ki so večinoma izišle. Od tedaj pa je v vednem stiku z našim listom ter je pretežno večino svojih skladb objavljal v njem, vrhutega deloval kot koncertni referent tržaškega mesta. L. 1911 je bil vstopil v tržaški konservatorij (Conservatorio Musicale di Trieste), kjer je pohajal predavanja *Antona Zampierija* v kompoziciji in obiskoval kot komplementarni predmet klavirski pouk pri *Riminiju*. Obiskovanje teh predavanj je brezdvomno razširjevalo tehnično obzorje skladateljevo, pri nekaterih njegovih novejših skladbah pač tudi vplivalo nekoliko doktrinarno ali sholastično, kateri zadnji vpliv bo kmalu premagan. Ostanje pa širše in globlje znanje zlasti polifonskega stavka, s katerim osveža Adamič skoraj vsako novo kompozicijo. Na tej povečani in trdejši podlagi bo zidal sedaj novih in — to smo prepričani — za našo literaturo vedno znamenitejših stavb svoje bogate fantazije. Vivat, crescat!

Ravnikov mešani zbor »Ženjica« je eden naših najbolj pristrčnih a capella-zborov; pa tudi eden najtežjih, dasi je peljava glasov skoz in skoz strogo vokalna, dá, naravnost vzorna. (Primeri navadno harmonsko, a melodično vendar samostojno postopanje basov, kojim pripada sploh v tem zboru tako hvaležna kakor važna naloga!). V svoji celoti zopet eno Ravnikovih del, ki sežejo do najglobokejših globočin človeškega srca, ki se zde napisana uprav s srčno krvjo tega blagoslovljenega umetnika.

In k sklepu prinašamo nežen samospjev *Josipa Pavčiča* »Padale so cvetne sanje . . .«, takisto eno najboljših doslej objavljenih skladb tega pridnega, previdno napredujočega skladatelja. Tudi tu še spe velike, večje nade in obljube. Lepa, čimdalje lepša perspektiva se otvarja skrbnemu opazovalcu na vsej črti. Ne v forciranem galopu, a v krepkem diru jezdimo v lepšo dobo slovenske glasbe. Hochreiter in drugi: vesela družba ponosnih jezdecev!

Koncerti.

Ljubljana. Dne 19. novembra 1912 je priredila »Glasbena Matica« svoj prvi koncert tekoče sezone. Le delitvi dela se imamo zahvaliti, da se je koncert izvršil tako hitro. Po večini je bil instrumentalen, kar moram le hvaliti, ker zavira gojitev samo vokalne glasbe razvoj drugih glasbenih panog. S tem pa nikakor ne maram reči, da vokalne glasbe ne cenim, temveč to poudarjam le radi razvoja naše literature. Ta se razvija samo v onih panogah, ki jih proizvajamo. Pri nas gojimo skoro izključno zborovo petje, zato je tudi te vrste glasba pri nas tako visoka, da z njo lahko tekmujemo tudi z drugimi narodi. Instrumentalne in komorne godbe izvzemši solospesve pa takorekoč sploh nimamo, ker je ne gojimo. — Torej je dala Gl. M. besedo »Slovenski Filharmoniji«, in ta je jasno govorila. Publika ni sicer vsega razumela, ker ni vajena iz vrst toliko govorečih instrumentov slišati glavne govornike; hvala primerno izbranim orkestralnim točkam je zapustilo občinstvo dvorano zadovoljno.

Prva točka je bila *Stanka Premrla* »Scherzo«, mal simfonski stavek, preprost po svoji sestavi, harmoniji in orkestraciji. — Nekaj za nas povsem novega je bila melodramska skladba za orkester k slovenski narodni pesmi »Lepa Vida«. Narodno pesem je deklamiral *dr. Pavel Grošelj*. Skladba sicer ni nova, slišal sem jo že pred leti na Dunaju, vendar samo s spremljevanjem klavirja; sedaj jo je Jeraj priredil za orkester. Orkestralni del sam zase je vreden truda; če se pa upošteva deklamacija, potem se mora pripoznati, da je instrumentacija premasivna. In tako je umevno, da je deklamator porabil vse sile in vendar ni bil kos svoji nalogi. Kako drugačen bi bil uspeh s spremljevanjem klavirja! Jeraj se je izkazal zelo spretnega v instrumentaciji, oškodoval se je pa za lep uspeh.

Tudi *Lajevičeva* »Gozdna samota« ni imela onega uspeha, kakor bi ga zaslužila. Delo je za moj okus najlepše naše literature. Tudi ne more nihče trditi, da ne bi bil zbor kakor tudi orkester naštudiran z vso vestnostjo koncertnega vodje *Hubada*. Ali manjkalo je harmonije obeh faktorjev, in zato je občinstvo sprejelo delo mrzlo. Lajovic ne da nikdar glasu prednosti pred orkestrom, temveč ga smatra vedno le kot tolmača orkestra, in zato se njegove skladbe izvajajo zelo težko in bodo le v najfinejši izvedbi dosegle uspeh, ali tedaj bode uspeh popoln. Ne pevec sam, ne dirigent, oba morata imeti glavo in srce — Lajovicu pa ostane triumf. — *Schwabova* »Kangljica«, mešan zbor s spremljevanjem orkestra, je Lajovičevi »Gozdni samoti« skoraj kontraren. Ljubka melodija zboru je Schwabu vse, orkester le podpira zbor. Pisan je kakor nalašč za Gl. M., in uspeh tudi ni bil manjši kakor ga je zbor pričakoval. Še nekaj znamenitega se je zgodilo na tem koncertu. Lisztov klavirski koncert s spremljevanjem orkestra je igral domačin *Anton Trost*, lahko rečem — z bravuro. Po dolgem času smo dobili vendarle domačega učitelja na Gl. M., ki bo deloval na zavodu vsaj nekaj let. Gl. M. pa ga naj ne ubije z urami, Trost mora ostati v stiku s koncertnim občinstvom. — Orkester »Slov. Filharmonije«, ki je bil razun ene v vseh točkah zaposlen, je vodil kapelnik *Teplý*. Da je na svojem mestu, je pokazal poleg Lisztovega koncerta tudi v prekrasni *Dvořákoví* »Junaški pesmi«, simfonski pesnitvi za veliki orkester. Čast in hvala mu za njegovo delo; občinstvo se mu je z navdušenjem zahvaljevalo. Teplý, ki je v Trstu toliko storil za povzdigo glasbe, je ostal v Ljubljani brez dela, in se povrne zopet v Trst! Ali ni žalostno in značilno za ljubljanske glasbene

razmere, da se mora vse, kar je sposobnega, odstraniti? Mojster Talich je moral zapustiti Ljubljano in zdaj še Teply; in koliko se jih je že absolutizmu umaknilo. Slovenci smo vendar že tako daleč tudi na glasbenem polju, da nam lahko poleg ene zvezde nemoteno žare še druge . . .

Končno moram omeniti tudi solista na harfo, *A. Holega*, ki je s svojo precizno igro žel obilo zaslužene pohvale.

Dr. Kozina

Ljubljana. 27. nov. t. l. je priredil *Stanko Premrl*, vodja stolnega kora v Ljubljani, lep cerkveni koncert. Spored je obsegal: 1. *Canestrari*: Allegretto festoso di concerto. 2. *Premrl*: Pesem v čast sv. Ceciliji. 3. *Callaerts*: a) Invocation; b) Marche de Fete. Op. 28. 4. a) *Mitterer*: Jesu, rex admirabilis; b) *Greith*: Marija zmagalka. 5. *Bach* a) Toccata v D-molu; b) Preludij v G-duru. 6. a) *Gerbič*: Marijina pesem št. 10; b) *Griesbacher*: Mutter der göttlichen Gnade. 7. *Rheinberger*: Koncert za orgle in orkester v G-molu; a) Grave; b) Andante; c) Con moto. 8. *Rud. Wagner*: Jubilate Deo.

Med sodelujočimi organisti zasluži brez dvoma profesor *Dugan* iz Zagreba prvenstvo. *Rheinbergerjev* koncert za orgle in orkester je bil vžitek, kakršnih doživimo le malo v Ljubljani. *Ign. Hladnik* je pokazal izredno tehniko, pa je bil v igri precej površen in tudi ni preveč upošteval avtorjevih intencij. Zbore je s preciznostjo vodil *Premrl*, ki zasluži tudi kot komponist in organist popolno priznanje.

Orgle zvone mogočno, le cerkev je preakustična, v plenu je vse zabrisano.

S tem koncertom smo storili zopet korak naprej in upam, da se *Premrl* ne bo strašil truda in nam kmalu priredi spet kaj enakega.

Dr. Kozina

Ljubljana. Koncert *Josipa Rijavca* in *Janka Ravnika* 3. januarja 1913 je imel sledeči spored: 1. *Mozart-Bülow*: 3. fantazija C-mol. 2. a) *Josip Michl*: »— da jo ljubim«; b) *Dr. G. Krek*: »Zaprta so njena okenca«. c) *Janko Ravnik*: »Vasovalec?«; d) *Janko Ravnik*: »Hrepenenje«. 3. a) *Janko Ravnik*: »Večerna pesem«. b) *Janko Ravnik*: »Moment«. 4. *E. Adamič*: »Ptička«. 5. *A. Lajovic*: a) »O, da deklič je dragi moj . . .«; b) »Svetla noč«; c) »Jaz pa vem . . .«; d) »Ah, tako prešla mi je mladost«; e) »Serenada«. 6. a) *Rahmaninov*: Elegie, op. 3, št. 1; Polichinelle, op. 3, št. 4. 7. a) *P. H. Sattner*: Pesem angela iz oratorija »Assumptio B. M.«. b) *G. Puccini*: Arija Rudolfa »Che gelida manina« iz opere »La Bohème«. c) *G. Verdi*: Romanca Radamesa iz opere »Aida«. d) *W. A. Mozart*: Arija Tamina iz opere »Čarobna piščal«. 8. *E. Adamič*: »Mlad junak po vasi jezdi«, mešan zbor.

Ljubljana se polagoma dramatično iz svoje zasplosti. Mladi *Prelovec* je začel koncertno sezijo z lepim koncertom »Ljubljanskega Zvona«, in po večeru Gl. M. smo počivali, dokler nas nista zopet vzbudila dva mlada rojaka, nadebudni pevec *Rijavec* in nadarjeni skladatelj *Janko Ravnik*. Prvi pojde po svetu, užival bo slavo in denar, Ravnik pa ostane vsaj kot komponist vedno naš in se bo pri nas boril za napredek in razcvit slovenske glasbe. Ravnik se nam je predstavil v prvi vrsti kot komponist s svojimi globoko občutenimi skladbami, katere so vzbudile povsod priznanje. Pri nas se le redko kdo posveti študiju glasbe, ali nihče še ni v tako zgodnji mladosti kazal toliko dobrih sadov kot ravno Ravnik. Meni se celo zdi, da kot komponist daleko presega pianista Ravnika. Njegova »Večerna pesem« in »Moment« sta privrela iz globoke duše, v *Rahmaninovi* »Elegiji« in »Polichinelle« pa je pokazal zelo razvito tehniko.

Rijavec je hotel briljirati, in posrečilo se mu je. Izbral si je pesmi, težke pesmi, s katerimi je posvedočil svojo fino muzikalno izobraženost in lepo prednašanje. Izvzemši *Krekovo* »Zaprta so njena okenca« in *Lajovičevo* vedno lepšo »Serenade« so bile pesmi nove. Najbolj sta ugajali *Lajovičeva* »Serenada« in »Jaz pa vem . . .«, manj ostale, ker so pregloboke, morda tudi, ker so sledile druga drugi. *Krekova* »Zaprta so njena

okenca« mi med njegovimi pesmimi najbolj ugaja, samo srednji klavirski odstavek bi se v korist pesmi lahko črtal. Tudi *Michlova* . . . da jo ljubim« ter *Ravnikov* »Vasovalec« in »Hrepenenje« so bile s spoštovanjem sprejete. Žal, da jih občinstvo ni tako uživalo, kakor bi jih moralo. — V arijah pa je pokazal svoj glas, in reči se mora, da je zmagal. Po *Puccinijevi* ni hotelo prenehati glasno odobravanje, kar se v Ljubljani le redko zgodi. *Rijavčev* glas je prijeten, v vseh registrih lepo uglajen, za sedaj še nekoliko noslajoč, v izgovarjavi tudi ne brezhiben, kar bo pa, upamo, marljivi pevec premagal prav kmalu.

V 4. in 8. točki je nastopil »Ljubljanski Zvon«, vendar brez vsake potrebe. Vem, da so imeli aranžerji dobro voljo, toda med tako komorno glasbo, nikakor ne spada zbor. Tudi je zbor obe skladbi veliko bolje izvajal na svojem koncertu oktobra meseca kakor sedaj. — Sporedu bi bilo želeli nekoliko več variacije; tudi mi ni umevno, kako je mogoče peti operne arije v takem redu! Po *Puccinijevi* ariji je ostala krasna *Verdijeva* arija iz opere »Aida«, še bolj pa večno lepa arija iz »Čarobne piščali« skoro brez efekta.

Dr. Kozina

Trst. Koncert *Saše Gulbertsona*. Odboru za pobiranje prispevkov za jugoslovanske rdeče križe in podružnici »Glasbene Matice« v Trstu se je ponudil znameniti violinski virtuoz *Saša Gulbertson*, da priredi brezplačno koncert v omenjeni dobrodelni namen.

Saša Gulbertson je mlad človek, prikupne zunanosti, rojen 29. decembra 1893. na Ruskem. Z 9. letom je vstopil na carski konservatorij v Rostovu, l. 1905. pa prišel v Ševčikovo šolo v Prago. S 15. letom je začel prirejati križem sveta koncerte in to s čimdalje večjimi uspehi. Tudi pri nas je dosegel 30. novembra kar največje priznanje. Ljudstva je bilo dosti, že vsled namena koncertovega. Program je bil dolg, celo predolg, nekaj točk pa je še navrgel. Najbolj sta navdušili *Dvořákova* Humoreska in *Čajkovskega* Melanholična serenada. Zlasti v tej zadnji se je pokazal rojenega Rusa. *Gulbertson* razpolaga z lepimi tehničnimi zmožnostimi, toplota in barva njegovega tona pa prideta na dan le pri igranju slovanskih skladb; vsaj *Beethovnova* Romanca F-dur in *Wieniawskega* Koncert d-moll — sicer precej šablonska skladba — sta me pustila hladnega. Vsekako pa more *Gulbertson* še napredovati, izravnati še svoje igranje in poglobiti svoje prednašanje. Potrebni oddih sredi koncerta je izpolnil mešani zbor Glasbene Matice s tremi skladbami: Tam ja djevo vidjel . . . (narodna), Dragi je daleko (narodna) in *D. Jenkovo* molitvijo »Bože bratimstva«. Skladbe niso nič posebnega, in bi bilo morda boljše, če bi izostale, ker se je zboru poznalo, da se je moral najhitrejšje pripraviti za nastop. Žal manjka navzlic neumornemu delu pevovodje *Mahkote* ubranosti v zboru, poedini glasovi prodirajo, kompaktnosti ni, moški zbor nima zadostnega materiala. In kako lahko bi se dalo temu odpomoči! Druga pevska društva štejejo 50, 60 in še več pevcev, Glasbene Matice pa se ogibljujejo iz meni neumljivih vzrokov. Vendar bi morali resno društvo vsi v prvi vrsti podpirati, ako nam je do tega, da se kdaj izpopolni. Iz nič ne narediš drugega kot nič.

Emil Adamič

Slovenski glasbeni svet.

Slovensko gledališče v Trstu daje z lepim uspehom *Zajčevo* opero »Nikola Šubić Zrinjski«. Navzlic temu, da sodelujejo v operi po pretežni večini neizšolane moči, je vendar predstava čedno zaokrožena in za naše razmere vse pohvale vredna. Upajmo, da ta uspeh rodi še boljše sadove. *E. A.*

»Glasbena Matica« v Ljubljani pripravlja za februar koncert, na katerem se bodo peli *Foersterjevi* »Turki na Slevici«. Razun tega bosta — glasom poročil naših dnevnikov! — v letošnji sezoni še dva koncerta. Meseca marca se bo izvajalo *Dvořákov* delo »Mrtvaški ženin«, aprila meseca pa bo »velik« koncert skladateljev *Ipavcev*.

Na šoli Podružnice Glasbene Matice v Trstu poučuje letos 8 učiteljev. Pričakovati je, da se zavoda spomni tudi država s kako podporo, kajti do sedaj je zavod lezel iz primankljaja v primankljaj.

Pevsko Društvo »Trst« vodi Vasilij *Mirk* in je sedaj upati, da se društvo oprime tudi novejših slovenskih glasbe.

Dunajski A-capella-Zbor je prednašal dne 22. decembra 1912 in 23. januarja t. l. na koncertu narodnih in vojaških pesmi slovensko narodno »Prišla je miška« (»Kam 'mal ein Mäuschen«).

Slovansko Pevsko Društvo na Dunaju je imelo dne 5. januarja t. l. svoj koncert. Med slovenskimi točkami omenjamo Emila *Adamiča* moški zbor »Dan slovanski« (iz »N. A.«) in »slovenske koroške narodni pesmi« v *Devovi* harmonizaciji. Vest o tem koncertu posnemamo iz češkega lista »Věstník pěvecký a hudební«! Vodstvu tega društva se še vredno ne zdi, da bi vsaj obveščalo na Dunaju nahajajoče se uredništvo našega lista o svojih prireditvah, dočim nam zunanji in zlasti češki virtuosi pošiljajo lastnoročno vabilo na poset svojih koncertov in koncertne karte! Opozarjamo na to dejstvo slovenske člane tega društva. Morda ima vendar eden ali drugi izmed njih naš list in ga tudi čita.

»**Cerkveni Glasbenik**« (Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani, mesečnik z glasbeno prilogo, celoletno K 5.—) ima v 1. letošnji številki sledečo vsebino: dr. *Josip Mantuani*: Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesmi (začetek); dr. *Kimovec*: Začetni pevski pouk; *K. Adamič*: Josip Cimerman †; Dopisi; Razne reči; Oglasnik. Glasbena priloga: 2 antifona *Ign. Hladnika*.

Fran Gerbič je dovršil svojo novo opero »Nabor«.

Umrl je 17. decembra l. l. v Celju učitelj »Glasbene Matice« *Viljem Seifert* na zastrupljenju z nikotinom. Bil je doma v Unhoštu pri Kladnem na Češkem, absolviral praški konservatorij in nato služboval po različnih hrvaških mestih, dokler ni prišel pred prilično dvema letoma v Celje.

Josip Cimerman, organist na Dobravi, je umrl dne 27. oktobra 1912 v deželni bolnišnici v Ljubljani. Bil je rojen dne 30. avgusta 1861 v Lazih, župnija sv. Helena ob Savi. Obširnejši nekrolog je objavil *Karl Adamič* v 1. številki 1913 »Cerkvenega Glasbenika« str. 5 sl.

Filip Krajnc, črkostavec, dolgoletni pevec (tenor) pri slovenski operi, je umrl 1. februarja t. l. v Feldhofu pri Gradcu.

Izza tujih odrov.

Na Mestnem Gledišču v Lvovu je angaževan nov kapelnik — gospica *Unda Kitschmannova*, rojena z Dunaja. Ona je 19 let stara. Njena opereta »Poslednja noč« je imela v Varšavi vspeh.

»**Zlatorog**«, baletno pantomimo po *Baumbachovi* pesnitvi, spisal *S. pl. Žunković*, uglasbil *Erich J. Wolff*, je uprizorilo Češko Narodno Gledišče v Pragi meseca januarja 1913 pod vodstvom ravnatelja *Kovařovica*.

Dunajska dvorna opera je izvajala *Wagnerjevega* »Tannhäuserja« v pariški obdelavi. O tej priliki je objavila kneginja *Metternichova* v »Neue Freie Presse« svoje spomine na premiero *Tannhäuserja* v Parizu, na svojo intervencijo v prid tamošnji uprizoritvi omenjene opere.

»**Feuersnot**«, starejše delo *Riharda Straussa*, so v prvič predstavljali v Češkem Narodnem Gledišču v Pragi pod vodstvom *Kovařovica* z velikim vspehom. Partije za zbor so najtežje, kar jih je *Strauss* napisal.

Walter z Walterhausena, čigar opera »Oberst Chabert« je imela na Dunaju srednji vspeh, dela na novi operi »Azio in Azisa« (snov iz »Tisoč in ene noči«).

Nove operne predstave: *Ernst od Dohnanya*: »Teta Simona« komična opera, (Draždane, Kraljevo Dvorno Gledišče, srednji vspeh). — *Leo Fall*: »Dijaška grofica« (Die Studentengräfin) opereta, (Berlin, Gledišče am Nollendorfplatz; slab vspeh). — *Kurt Hösel*: »Wieland der Schmied« (Berlin, Nemška Opera). — *Camille Erlanger*: »La Sorcière« (Paris, Opera Comique). *Eugen d'Albert*: »Verige ljubezni« (Draždane, Dvorno Gledišče). — *Joseph Holbrooke*: »The Children of Don« (»Donovi otroci«) (London). — *Ricardo Zandonai*: »Melenis« (Milan, senzačni vspeh). — *Pierre Maurice*: »Lanval« (Weimar, Dvorno Gledišče).

Odmevi iz koncertne dvorane.

Pevska Zveza Moravskih Učiteljev (Pěvecké sdružení moravských učitelů) je sedaj tudi na Dunaju priredil velik koncert; koncert v pravem zmyslu besede z zanimivim, odlično izvrševanim programom. Tudi slovanska moderna je bila zastopana (*Novák, J. B. Foerster, Ostrčil*). Naj bodo tu zabeležene besede, s katerimi je pozdravil kritik dnevnika »Neue Freie Presse« (številka 17.366 z dne 27. dec. 1912) to imenitno jednoto: »Der von rein künstlerischen Absichten geleitete Bund besteht aus relativ wenigen Köpfen, aber es sind eben Köpfe, nicht nur Kehlen. Die musikalische Sicherheit aller ist ebenso stauenswert wie die feinfühligte Unterordnung jedes einzelnen. Das Auswendigsingen hat nicht nur die völlige Beherrschung des Stoffes zur Voraussetzung, es ermöglicht auch den Sängern, allen Bewegungen ihres vorzüglichen Dirigenten, der Herr Professor *Ferdinand Vach* ohne Zweifel ist, mit gespannter Aufmerksamkeit zu folgen und seinen leisesten Winken zu gehorchen. Entscheidend für ihren grossen Erfolg ist die hohe musikalische Intelligenz, die vom Dirigenten ausgeht und von der die ganze Körperschaft getragen wird. . . .«

Stoletnica C. kr. Družbe Prijateljev Glasbe na Dunaju. Od 30. nov. do 7. dec. l. l. so se vršile slavnosti o priliki stoletnice Družbe Prijateljev Glasbe. Otvorila jih je slavnostna maša v dvorni župni cerkvi, pri kateri so proizvajali mašo F-dur ustanovitelja Pevskega Društva omenjene družbe *J. Herbecka*. Jedro vseh slavnosti, ki so začele s slavnostno sejo in obsegale operno predstavo, komorni koncert, glasbeno-znanstveno predavanje, sprejem pri dvoru in v rotovžu, ogledovanje *Schubertove* hiše, obisk grobov glasbenih herojev in mestnega muzeja itd., so bili 3 slavnostni koncerti; prvi z *Beethovno* »Missa solemnis«, drugi z *Goldmarkovo* simfonijo Es-dur, *Brahmovim* klavirskim koncertom B-dur in *Schubertovo* simfonijo C-dur ter tretji z *Bachovo* kantato »Nun ist das Heil und die Kraft«, *Brucknerjevo* deveto simfonijo in *Wagnerjevimi* fragmenti iz »Parsifala«. Razun tega je priredil v okviru slavnosti Orkestersko Društvo praznujoče družbe, obstoječe izvečine iz diletantov, svoj

koncert, na katerem so izvajali *Nicolaijevo* simfonijo D-dur (1. prednašba na Dunaju). Prof. *Dittrich* je igral *Haendlov* koncert za orgle in orkester op. 4 št. 1, *Betetto* pa je pel dve zelo neznatni, deloma celo banalni ariji *W. A. Mozarta* »Per questa bella mano« in »Ein deutsches Kriegslied«, zadnjo s pomenljivim besedilom:

„Ich möchte wohl der Kaiser sein.
Den Orient wollt' ich erschüttern,
Die Muselmänner müßten zittern,
Konstantinopel wäre mein.“

Genius temporis je celo tej muzikalno prav malo pomembni, trivialni stvarici pripomogel do zaželjenega vspeha. Pesem pa je hkratu nekako programatična za veter, ki veje sedaj v Družbi, koje predsednik je bivši nemški poslanec in vpokojeni minister *Marchet*. Kako le pravi Goethe? »Ein garstig Lied! Pfui! Ein politisch Lied!« Dirigent skoraj vseh prireditelj je bil *Franc Schalk*, ki naravno ni mogel vedno biti enako svež v interpretaciji najrazličnejših umotvorov. — Ljubljansko »Glasbeno Matico« sta zastopala pri slavnostih okrajni komisar *Emil Hochreiter* in dvorni tajnik *dr. Gojmir Krek*.

Zlatko Balaković, učenec na mojsterski šoli za gosli na Akademiji za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju, je dosegel pri šolskem koncertu dne 20. januarja t. l. lep uspeh. Igral je Brahmsov violinski koncert op. 77 (D dur) s spremljevanjem šolskega orkestra. Balaković se odlikuje po spretnosti desne roke, kar je sploh občudovati pri Ševčikovih učencih. Igra je nekoliko hladna. Da obvladuje Balaković vse tehnične težkoče, je samo ob sebi umevno. Dunajsko občinstvo je pozdravilo Balakovića prijazno. *M. L.*

Ervin Lendvai je izdal suito za ženske glasove po starojaponskih pesnitvah, katero bo sredi marca t. l. prvotno zapel v Frankfurtu o. M. Desoffski ženski zbor.

Ruski skladatelj Skrjabin zahteva pri svoji simfoniji »Le poème du feu« vedno menjajočo se razsvetljava. Do sedaj se ni posrečilo, tem zahtevam popolnoma ugoditi.

»**Thomas-Orkester**« v **Chikagu** je prednašal v prvih dveh mesecih tekoče sezone med drugimi sledeče slovanske skladbe: *Dvořákov* posthumno »Dramatično uverturo«, *Borodinovo* simfonijo Es dur št. 1, *Balakireva* »Uverturo po španski temi« in *Glazunova* »Finsko fantazijo«. Vse skladbe so dosegle pod vodstvom dirigenta *Stocka* zelo lep uspeh.

S knjižne mize in iz glasbene mape.

Novosti muzikalnega knjigotrštva (navedene z izvornim naslovom) so med drugimi: *Rudolf Kassner*: Die Moral der Musik. Aus den Briefen an einen Musiker. Leipzig, Insel-Verlag. (broš. M. 3.—, vez. M. 4.50). *Karel Em. Hrobský*: Hudební slovník. Třetí doplněné a opravené vydání (K —30.). — *Walter Dahms*: Schubert. Mit 230 Bildern. Berlin und Leipzig. Verlegt bei Schuster & Loeffler. 1912 (vez. M. 14.—). — *Hans Leichentritt*: Musikalische Formenlehre. (Handbücher der Musiklehre, herausgegeben von J. Xaver Scharwenka, Bd. VII) Leipzig, Breitkopf & Härtel 1911 (Mk. 6.—). — *C. Hubert Parry*: Style in Musical Art, London, Macmillan and Co, 1911 (sh. 10). — *Richard Stöhr*: Prakt. Leitfaden des Kontrapunktes. Hamburg, Ant. J. Benjamin, 1911 (Mk. 4.—). *Maks Deri*: Versuch einer psychologischen Kunstlehre. Stuttgart, Ferd. Enke 1911 (M. 5.—). — *Oskar Noë* und *Hans J. Moser*: Technik der deutschen Gesangskunst.

Leipzig, G. J. Göschen 1912 (M. —80.) — *Müller-Söllner*: Die Register der menschlichen Stimme. Erscheinungsform, Bedeutung, Behandlung. Darmstadt, Arnold Bergsträßer (W. Kleinschmidt) 1912 (M. —80.). — »Der Rhythmus«. Ein Jahrbuch, herausgegeben von der Bildungsanstalt Jaques Dolcroze, Dresden-Hellerau, I. Band; Jena, Eugen Diederichs 1911. — *Edmund Hellmer*: Hugo Wolfs Familienbriefe. Eine Persönlichkeit in Briefen. Herausgegeben von —. Mit 3 Abbildungen. Leipzig. Breitkopf & Härtel 1912 (broš. M. 3.—, vez. M. 5.—). *Cecil Forsyth*: Music and Nationalism. A Study of English Opera. London, Macmillan and Co., 1911 (Sh. 5.—). — *Erich Waetzmann*: Die Resonanztheorie des Hörens. Braunschweig, Vieweg & Sohn 1912. (M. 5.—). — *Gustav Kanth*: Bilder-Atlas zur Musikgeschichte. Von Bach bis Strauss. Herausgegeben von —. Berlin und Leipzig, Schuster & Loeffler. (M. 12.—). — *Julien Tiersot*: Rousseau musicien. (V zbirki Les Maitres de la Musique) (Fr. 3.50). — *Zdzisław Jachimecki*: Richard Wagner. Nauka i Sztuka XII, Lwów 1911. — *C. Saint-Saëns*: École Buissonnière. Notes et souvenirs. Paris. Pierre Lafitte & Cie Editeurs. 1913. — *Adolf Weissmann*: Chopin. Mit 84 Bildern. Berlin W. Schuster & Loeffler (broš. M. 5.—, vez. M. 6.—). — *Edwin Lindner*: Richard Wagner über »Tristan und Isolde«. Aussprüche des Meisters über sein Werk, aus seinen Briefen und Schriften zusammengestellt und mit erläuternden Anmerkungen versehen. Leipzig. Breitkopf & Härtel 1912. (M. 5.—). — *Antonín Dvořák*. Sborník statí o jeho díle a životě. Praha. Nákladem Umělecké Besedy 1912 (K 10.—) — *Gemma Bellincioni*: Scuola di canto. Berlin, Adolf Fürstner. (M. 8.—). — *Max Battke*: Hudební gramatika. Úvod do hudebního umění se zvláštním zřetelem ke školnímu vyučování zpěvu. Přeložil prof. Stanislav Jiránek. Praha, Fr. Csadím (K 2.—). — Hudební Ročenka české mládeže pro rok 1913. Druhý ročník. Smíchov, Jakubská 18. (K —70). — *Dr. Zdzisław Jachimecki*: Wplywy wlasckie w muzyce polskiej. Część I. 1540—1640. Kraków. Nakładem Akademii umiejętności 1911. — *Felix Weingartner*: Akkorde. Gesammelte Aufsätze von —. Leipzig, Breitkopf & Härtel (broš. M. 5.—, vez. M. 6.—) (Izbera iz številnih člankov iz raznih panog glasbene umetnosti) — *Dr. Adolf Chybiński*: Beiträge zur Geschichte des Taktschlagens. Leipzig, Breitkopf & Härtel 1912. — *Leoš Janáček*: Úplná nauka o harmonii. I. díl. A. Píša v Brně. (K 5.—). — Report of the fourth Congress of the International Musical Society. London. Novello & Company 1912. (Poročilo o londonskem kongresu Mednarod. Glasb. Družbe).

Novo izište skladbe slovanskih komponistov (navedene z izvornim naslovom) so med drugimi:

Rébikow, Wl., Die Frau mit dem Dolche (nach A. Schnitzler). Musikpsychologisches Drama. Klavierauszug mit russisch-deutschem Text, ibidem (M. 7.70). — *Vidal Paul*, Chansons ecossaises (Poésies de Burns) pour Chant et Piano (Text russe, français et allemande) ibidem (M. 2.20). — *E. Kraus*, Trois sonatines. Pro Piano na 4 ruce (Edition M. U. č. 787). V Praze, Mojmir Urbánek (K 1.80). — *F. Neumann*, op. 25. Vzpomínky. Tři písně pro vyšší hlas s průvodem klavíru. Přeložil Karel Burian (Edition M. U. č. 732) Ibidem (K 1.60). — *Karol Szymanowski*, op. 9. Sonate pour Piano et Violon. Berlin, Albert Stahl (M. 9.—). — *Wladimir Rebikow*, op. 42: Alpha und Omega. Musikpsychologisches Drama. Text vom Komponisten, Deutsch von Lina Esbeer. Leipzig, P. Jurgenson (M. 2.—). — *Ign. Kossobudzki*: Fünf polnische Lieder für eine Singstimme mit Begleitung des Piano. Leipzig. Aug. Cranz (à M. 0.60 ali M. 1.20). — *Liapunov S.* op. 40. 3 morceaux za klavír (M. 2.—) — *Isti*: Lieder und Romanzen, op. 42. Nr. 1—3, Jul. Heinr. Zimmermann, Leipzig (M. 2.—). *Isti*: op. 43. Nr. 1. Lied des Räubers (M. 1.50), Nr. 2. Die Statue von Zarskoje Selo (M. 1.—), Nr. 3: O eil, du mein Rubin (M. 1.—), Nr. 4. Es branden und brausen die Wogen (M. 1.—), Nr. 5: Der Winter (—80). Nr. 6: Du sahst mich im Menschenschwarm stehen (M. —80), Nr. 7: Es jagt der Sturmwind (M. —80) (V enem zvezku M. 4.—), Jul. Heinr. Zimmermann, Leipzig. —

Wieniawski H: Kuyawiak (za godala). Leipzig, Steingräber. (Št. 1952. M. 1.) — *B. Zolotareff*, op. 28, Trio pour Violon, Alto et Piano. Moskva, P. Jurgenson. (Rb. 6'50). — »Die Lieder der Donischen Kosaken.« Gesammelt in den Jahren 1902—1903 von *A. M. Listopadow* und *S. J. Arefin*. Bd. I. Ausgabe des Donischen Heeres. Moskau, P. Jurgenson, 1911. — *Feliks Nowowiejski*, op. 18: Slawische Volksszene (Kujawiak) für gemischten Chor und Orchester (auch mit Klavierbegleitung oder für Orchester allein). Berlin, Ed. Bote & G. Bock. (Klavirski izvleček M. 4.— Partitura M. 10.—). — *Ondříček-Mittelmann*: Elementarschule des Violinspiels. 6 zvezkov. Edition Peters, št. 3361 (M. 6.—). — Ista. Neue Meistertechnik des Violinspiels. Ibidem, št. 3361 (n. M. 6.—). *Rudolf Karel* op. 16: Vier slavische Tanzweisen für Klavier zu vier Händen. Berlin. N. Simrock (à M. 2'50). — *A. Illiachenko* op. 4: Trois Préludes. Leipzig, Jul. H. Zimmermann. (M. 2). — Isti op. 5: Cinq miniatures. Ibidem (M. 2.—). — *Vit. Novák* op. 46: Erotikon. Sechs Lieder für eine Singstimme mit Klavier, mit deutschem und tschechischem Text. Wien-Leipzig, Universal-Edition A. G. (U. E. št. 3144. K 3.—). — *Ant. Dvořák*: Dimitrij. Klavírní vytach. Nové vydání. Nákladem Hudební Matice. U. B. (K 12.—). — *Leoš Janáček*: Po zarostlém chodníčku. Drobne skladby pro klavir. Nákl. A. Píša v Brně. — *A. Gretschaninow* op. 56: Zwei Männerquartette. Leipzig. M. Zimmermann. (M. 1'60). — Isti op. 57: Zwei Frauenquartette, ibidem. (M. 1'20). — *Liapounow* op. 10: 30 Russische Volkslieder, harmonisiert von —. Tiefe Stimme. Leipzig, M. Zimmermann. (M. 3.—n.) — *Anton Dvořák*: Slavische Tänze. Neue Ausgabe für Klavier zu zwei Händen von J. Máslo. Heft I.—IV. Berlin. N. Simrock. (po M. 2.—). — *Rudolf Karel* op. 6: Slavisches Scherzo-Capriccio, ibidem (Part. M. 6.—, glasovi M. 10.—, čveteroročno M. 3.—).

V »**Österreichische Rundschau**« (XXXII, št. 4 z dne 15. avgusta 1912) priobčuje češki kritik *Emanuel Chvála* pod naslovom »Čechische Musik« zgodovinski pregled češke glasbe od predsmetanovskih časov do danes. Najobširnejše razpravlja o *Smetani*, *Dvořáku* in *Fibichu*, približno v istem zmislu kakor v svoji knjigi »Čvrtsto letí české hudby«, ki je izšla tudi v nemškem jeziku (»Ein Vierteljahrhundert böhmischer Musik« Praga, Fr. A. Urbánek 1887). Od živečih skladateljev se peča članek v prvi vrsti s *Sukom* in *Novákom*.

»**Sv. Cecilija**«, (mesečnik za cerkveno glasbo z glasbeno prilogo. Glasilo »Cecilijonog Društva« v Zagrebu. Letno K 5.—, za dijake K 3.—. Upravništvo: Zagreb, Markov trg 5), je prinesla v VI. letniku št. 3./4. str. 34 sl. oceno *Sattnerjevega* oratorija »Assumptio«. Iz kritike posnemamo sledeče glavne stavke: »O glazbi oratorija valja reči, da se odlikuje svojom plemeništinom, djelomice i velikom nježnošću, bogatom invencijom melodičkom te majstorskom izradbom impozantnih zborova... Što se tiče harmoničnog gradiva... možemo kazati, da je harmonija u opće jedra i snažna, te kromatiku ne zabacuje prem je u glavnom diatonička; disonance su valjano i umerjeno upotrebljene, kako i dolikuje vokalnem djelu, zato zborovi upravo vanredno glase. Hipermoderne struje se je auktor posve klonio. Možda je to baš u korist karaktera i jedinstvenosti stila. Zborovi su doduše tu i tamo fugirani, ali mogli bi mirne duše reći, da je to homofona polifonija, što u tim fugama vlada... Osim toga smetaju potpunomu učinku polifonije prečesti autentički zaključci na kraju pojedine provedbe, dopače i na mjestima, gdje pojedine dionice svršavaju temu. Nadalje se čini, da smetaju i medjustavci, koji su kadkada stereotipnim sekvencam ispunjeni, a izvadja ih redovno sam orkester... Glavna se prednost *Sattnerovih* zborova sastoji u tom, što je... majstorski znao razdijeliti visinu i dubljinu pojedinih dionica samih... i jedne prema drugoj... Pridodje li k toj majstoriji i živahna invencija o. Hugolina, onda si možemo rastumačiti efekte (scil. raznih zborov)... Orkestar (je) u tom oratoriju više pratnja (ali dobro izmerjena) vokalnog stavka nego li samostalni aparat izražaja...«.

V isti številki (str. 39) nahajamo kratko, vobče pohvalno oceno *Hladnikovega* dela »Fünf fugierte Festspiele für Orgel« (spisal *F. pl. Lučić*) in *Gerbičeve* zbirke »Slava Nebeške Kraljice«, katero priporoča njen ocenjevatelj *A. Remec*.

Istotako priporočilne so ocene o *Druzovičevi* »Liri« I. in II. (spisal *C.*), o *Premrlovem* »100 preludijev«, o *Sattnerjevih* »Šmarnicah« in o *Grumovem* »10 pesmi k blagoslovu« (spisal *Mirko Novak*), koje ocene so izišle v 9. številki VI. letnika str. 86 sl.

Št. 10/11 prinaša glavno vsebino *Gerbičeve* knjige »Metodika pevskega pouka« (sestavil *R—c*), dalje kratko oceno *Foersterjevih* »Tres Ecce sacerdos magnus« (spisal *M. Novak*) in obširno, a precej rezervirano kritiko *Kimovčevega* dela »X Tantum ergo« iz peresa Frana *Dugana*, kateremu ne ugaja to, da so te nove skladbe drja. *Kimovca* premalo pevne, ker v instrumentalnem duhu pisane.

Ker je tudi ta list — kakor skoraj vsi naši nepolitični listi — pasiven, pa dobro urejevan, in ker se ozira tudi na slovensko cerkveno glasbo, priporočamo »Sv. Cecilijo« kar najtopleje tudi Slovincem, ki se zanimajo za cerkveno glasbo.

»**Dalibor**«, (glasbeni list, Praga, izhaja vsak teden in stane letno K 9'60) prinaša v dvojni številki 10/11 dopis iz Dunaja, v katerem poroča *V. H. Jarka* o koncertnem večeru »Slavije« in piše med drugim: »Ze státní Akademie přišel i druhý host: lyrický tenor *Josip Rijavec*, přednášející z Bohemy arii básníka a serenadu *A. Lajovice*«. (Značilno za naše razmere in za solista je dejstvo, da uredništvo »N. A.«, ki je na lici mesta, niti o tem koncertu oziroma nastopu g. *Rijavca*, niti o onem koncertu ni bilo obveščeno, ki ga je isti solist priredil s skladateljem *Ravnikom* v Ljubljani. Tako podcenjevanje našega lista in njih naročnikov si zapomnimo. Prezirljivemu »laissez faire« naših umetnikov bomo v bodoče odgovarjali z enakim »laissez aller«.) Vsebina št. 12./14. je sledeča: *Rudolf Zamrzla*: Richard Wagner, Životopisni načrt (nadaljevanje); *Boleslav Kalenský*: Dvořákiana V. VI.; Gledišča; Dopisi; Koncertno gibanje; Cerkevna glasba; Razna poročila. — Štev. 15.: *Boleslav Schnabel-Kaleňský* (nekrolog); *Boleslav Kalenský*; Abrahamoviny Kovařovicovy. VI. *Vaněk*: Prof. Frant. Simandl † in manjše notice. Štev. 16: *Boleslav Kalenský*: Mayr in Smetana (konec); JUC. *R. Klíma*: Boj radi Dvořáka in naša akademična mladež, ter manjša poročila in dopisi o glediščih, koncertih itd. V tej številki nahajamo tudi fotografijo *Kalenskega*, na smrtni postelji ležečega. — Vsebina št. 17: *Karel Kůlka*: Slasti a strasti staršího skladatele českého; Vr. N.: Boj radi Dvořáka; Gledišča; Koncerti; Dopisi itd.

»**Česka Hudba**« (Kutna Gora, 16 krat na leto, naročnina K 10.—) prinaša v 1. sešitku tek. let. članek »Richard Wagner in njegova dramska glasba« spisal *K. Em. Hrobský*), dalje članek k petdesetletnici šefa Narodnega Gledišča, *K. Kovařovica*, in manjša poročila in beležke. Priložene so tri skladbe: *Vojtěch Hřímaly*: »Dojmy« II. del (klavir), Th. Bohd. *Palice*: »La Conte«. Valse mignonne (2 gosli, viola, violoncello in klavir) in *B. Fidler*: »Koleda« (sopran, alt in orgle.)

V dvojnem sešitku 2./3. tek. leta nahajamo razun manjših ocen in notic nadaljevanje omenjenega članka o Wagnerjevi dramski glazbi in životopis skladatelja Adolfa *Štvrtnika* iz peresa *K. Em. Hrobskega*. Pridejane so sledeče skladbe: *Adolf Štvrtník*: »Nálady« čis. 1—4 (harmonij ali klavir), *Fr. Vogner*: »Sňatek« (mešan zbor, soli, klavir), *Alois Lad. Vymetal*: »Slavíček zpíval« (sopran in klavir).

List, ki je nastopil letos XIX. letnik in ki je najstarejši češki glasbeni list, priporočamo Slovincem, posebno onim, ki radi negujejo lažjo domačo glasbo, radi lepih glasbenih prilog prav toplo.

»**Die Musik**« (Berlin, polmesečnik, celoletno Mk. 15.—, četrtletno M. 4.—) ima v 1. januarskem sešitku (7.) sledeče članke: *Karl Pottgiesser*: Die Briefentwürfe des Johann Elias Bach; *Wolfgang Adam*: Bachs Eigenart; *Franz Bachmann*: Zur Reform der musikalischen Bildung beziehentlich des Musik-

unterrichtes I. — V 2. januarskem sešitku (8.) nahajamo med članki završetek Bachmannovega članka, dalje: Wilhelm *Altmann*: Mendelssohns Eintreten für Händel; Julius *Kapp*: Tonmalerei. (Nepoznan članek Hektorja Berlioza); Alfred *Heuss*: Ein neues Werk über Mozart [Ocena knjige: »T. de Wyzewa et G. de Saint-Foix, W. A. Mozart. Sa vie musicale et son oeuvre de l'enfance à la pleinte maturité (1756—1777). Paris, Perrin & Cie.« (Fr. 25.—)] — 9. sešitek je izšel kot »predpustni sešitek«. Glavna članka sta duhoviti satiri na Riharda Straussa in zlasti njegovo »Ariadno na Naxu«. V (resnem) kritičnem delu poroča Rihard *Specht* o gostovanju Ruskega Baleta na dunajski dvorni operi, *L. Leonhard* med drugim o velikih uspehih istega baleta v Londonu.

»**Gusle**« (Glasilo Saveza srpskih pevačkih društava. Sombor. Izhaja 10 krat. Celoletno K 3.—) prinaša v 1. številki tek. leta sestavek »Naše cerkvene opštine i srpska pevačka društva«, dalje poročila o delovanju Zveze in pevskih društev ter razne vesti.

»**Hudební Věstník**« (glasilo čeških glasbenikov, Praga, izhaja 2 krat na mesec, stane celoletno K 5.—) prinaša v 1. številki tek. letnika med drugim protest najuglednejših čeških glasbenikov in glasbenih pisateljev zoper poniževalne kritike in članke, ki sta jih objavila lista »Smetana« in »Česká kultura« o Dvořáku iz peresa prof. Zd. *Nejedlega*, drja. *Helferta* in drja. *Bartoša*.

»**Smetana**« (Glasbeni list, Praga, izhaja 20 krat na leto, stane celoletno K 6.—) ima v dvojnem januarskem sešitku 9./10. sledečo vsebino: Karel *Burian*: Divy a sklamání (dopis iz Novega Yorka); Josef *Bartoš*: Fibichova »Bouře«; dalje »Boj o Dvořáka« (dolga polemika proti protestu glasbenikov, glej gori pod »Hudební Věstník«); Knjige in glasbenine; Gledišča in koncerti; Iz glasbenega življenja. — Številka 11. ima sledeče članke: Zdeněk *Nejedlý*: Orkestralne jednote v Pragi; nadaljevanje članka »Boj radi Dvořáka« iz peresa *VI. Helferta*, *Z. N.-a* in *Huberta Doležila* in običajna poročila o knjigah in glasbeninah, glediščih in koncertih ter beležke »Iz glasbenega življenja«. — V štev. 12. nadaljuje Zdeněk *Nejedlý* svoj članek »Orkestralne jednote v Pragi«, dr. Josef *Bartoš* pa svoj sestavek »Dvořáková komorna glasba«. Razun tega nahajamo kritike o knjigah in glasbeninah, poročila o glediščih in koncertih in razne malenkosti iz glasbenega življenja.

»**Hudební Revue**« (Praga; izdaja »Umělecká Beseda«. Urednika Karel *Stecker* in Karel *Hoffmeister*, 10 krat na leto. Celoletno K 10.—) je prinesla v 5./6. sešitku V. letnika zgodovino Slovanskega Pevskega Društva na Dunaju iz peresa *Rud. Jenička*. Zanimivo je, da se je oprostil pri jubilejskem koncertu ob društveni 40letnici tudi dunajski župan dr. Karl Lueger! Upravičeno dostavlja pisec: »Jak se časy mění!« — V 10. sešitku V. letnika je objavila ta revija poročilo *Antona Lajovica* o ljubljanski operi (str. 521 sl.), ki je bistveno izvleček iz poročevalčevega članka o slov. operi, objavljenega v »N. A«. XI./24 sl. — Letošnji januarski sešitek (štev. 4.) prinaša med drugim sledeče članke: *Josef Michl*: Leto pri Dvořáku, (kjer pripoveduje pisec, kako je mojster učil kompozicijo); nadaljevanje korespondence Bedřicha Smetane in drja. Lj. *Procházke*, priobčuje *Jan Löwenbach*; *Jan Kunc*: O petju v ljudski šoli; *K. Hoffmeister* dovršuje svojo obširno študijo »O modernih klavirskih metodah«, ki uvaža vse pomebnejše dotično bogato literaturo. Tem člankom sledé temeljita poročila o gledališčnih predstavah in koncertih, socialni pregled, varia, društveni vestnik itd. — 5. sešitek vsebuje sledeče članke: *L. Kundera*: Wagnerjeva »Tristan in Isolda«; *Jan Reichmann*: Charles Baudelaire in Richard Wagner (začetek); *Leopold Schmidt*: Wagner v luči naše dobe (prevod iz »Almanach für die musikalische Welt 1912—1913«); dalje prevod nekaterih izrekov Wagnerjevih o glasbi in umetnosti; nadaljevanje Smetanove korespondence s *Procházko*; *K. Hoffmeister*: Fr. Lhotky violinski koncert d moll; *Richard Veselý*: Händlov Juda Makabejski. Zelo bogata je vsebina tega sešitka na kritikah, glediščnih in koncertnih

poročilih, med katerimi nas zanima osobito poročilo *Frant. Lhotke* o zagrebškem glediščnem in koncertnem življenju. — Izvrstno urejevani list priporočamo našim glasbenikom in sploh onim, ki se zanimajo intenzivneje za češko glasbo, kar najtopleje. Ponovno izražamo željo, da naj kdo izmed naših kritikov poroča tej reviji stalno o našem glasbenem življenju.

»**Věstník Pěvecký a Hudební**« (Praga. Izdaja »Ustřední Jednota zpěvackých spolků českoslovanských«. 10 krat na leto. Naročnina celoletno K 3.—) ima v 1. sešitku tek. letnika sledečo vsebino: Beseda novega uredništva. *Frant. Zeman*: Za odhajajočim urednikom; *Jar. Tureček*: K II. českemu glasb. festivalu; —a: Reorganizacija žup; *Frant. Holý*: 50 let delovanja Pevskega Društva Praških Tipografov in razna poročila in beležke.

»**Neue Musik-Zeitung**« (Stuttgart-Leipzig, 4 zvezki četrletno; celoletno Mk. 8.—) prinaša v januarskih številkah sledeče članke: štv. 7: *August Stradal*: Spomini na Antona Brucknerja; *Heinrich Schwartz*: Za klavirski pouk (1. del navodila za izvajanje Chopinovih etud op. 25.); *dr. Semi Meyer*: Psihologija glasbene vaje: 11. Izraz; *Hans Volkmann*: Stefan Stocker kot klavirski komponist; razun tega bogato vrsto raznih poročil itd. — Štev. 8: *Heinz Tiessen*: Čisti učinek Straussove programske simfonije; *dr. R. Cahn-Speyer*: K tekstnemu vprašanju Mozartovega »Don Juana«; *M. Koch*: Kompozicijski pouk. (Nadaljevanje: Ležeči ton [Orgelpunkt]); *Marija Bessmertny*: »Iz morske pene« (prevod uvoda Šaljapinovih memoir) itd. — Štev. 9: *Stradal*: Spomini na A. Brucknerja (konec); *dr. Semi Meyer*: Psihologija glasbene vaje: 12 razumevanje; *Schwartz*: Nadaljevanje članka iz 7. številke; *dr. Wilibald Nagel*: Šola in glasba. V daljšem sestavku se priporoča podržavljenje Štajerskega Glasb. Društva v Gradcu, čigar vodstvu so Glasbeno-pedagoške Zveze v Avstriji, na Nemškem in v Švici naznanile bojkott radi netaktnega postopanja ravnateljstva napram učiteljstvu itd. —

»**Hudební Sborník**« se imenuje nova glasbena revija, ki izhaja pod uredništvom prof. drja. *Zdenka Nejedlega* štirikrat na leto v Pragi in stane celoletno K 4.20. (Administracija Praha II, Václavské nám. 42). Ravnokar izišli 3. sešitek prinaša obširno razpravo *Otakarja Zicha*: Dvořákov umetniški pomen, in prispevek *Emila Axmana* k zgodovini češke glasbe XVIII. stoletja pod naslovom »Jan Kužník«, vrhutega bibliografijo 1911—1912.

Umetnikov življenje in stremljenje.

Jubilejsko nagrado Družbe Prijateljev Glasbe na Dunaju za najboljšo zborovsko delo v znesku 10.000 K je dobil Karl *Prohaska*, profesor na Akademiji za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju, za uglasbitev Klopstockove ode »Frühlingsfeier« za soli, zbor in orkester. Delo izide v zalogi F. E. C. Leuckart v Lipskem.

Fr. Moissl, doslej učitelj na učiteljišču v Gradcu, je imenovan za profesorja na c. kr. Akademiji na Dunaju (cerkveno-glasbeni oddelek v Klosterneuburgu).

José Palet, španski tenorist, je prvič uspešno nastopil v Zürichu. Hvalijo ga izredno tudi italjanski listi, kar je posebnega pomena, ker ga ti sami postavljajo v eno vrsto s svojimi največjimi pevci kakor Tamagno, Caruso, Bonci, Anselmi itd. Palet je učenec milanskega mojstra *Vanzo*, pri katerem so se tudi učili Caruso, Scheidemann, Battistini, Baklanov.

Razni jubileji in spominski dnevi. Češki Godalni Kvartet (sedaj obstoječ iz gg. *Hofmanna, Suka, Herolda* in *Wihana*) je slavil 20 letnico svojega obstoja. O tej priliki je objavil prof. *K. Hoffmeister* v izborni urejvani »Hudební Revue« (sešitek 2. tek. letnika str. 69 sl.) karakteristiko te veleugledne umetniške jednote. V prilogi prinaša revija podobe članov Češkega Godalnega Kvarteta po skicah slikarja *H. Böttingerja*.

Ces. Peterburški Konservatorij je praznoval 29. decembra 1912 50letnico obstoja.

Od ruskih glasbenikov so slavili večletno svoje delovanje: skladatelj *G. Pahulskij* (25 let), *Safonov* (35), *Glazunov* (30), *Ljadov* (35).

Maks Bruch, skladatelj znanega violinskega koncerta g-moll, je obhajal 6. januarja tek. l. 75. rojstni dan.

10. decembra 1912 je bilo 20 let, odkar se je opera *Benj. Ipvca* »Teharski plemiči« uprizorila prvič v Slov. Dež. Gledišču v Ljubljani (1892). Tekst je bil zložil *Anton Funtek*.

Slavna pevka *Adelina Patti* praznuje 10. (ali 19.) februarja t. l. 70. rojstni dan.

Novi grobovi. *František Simandl*, izvrstni češki virtuoz na kontrabas, član Dvorne Kapele, profesor na dunajskem konservatoriju, je umrl dne 13. decembra 1912 v visoki starosti 72 let. (Nekrolog med drugim tudi v listu »Hudební Věstnik«, Praga).

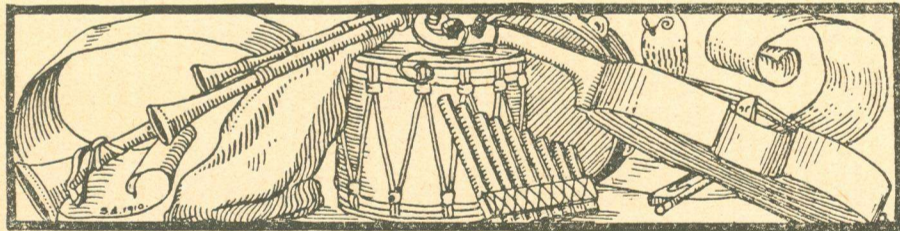
M. Vitaljevič Lyssenko, zelo produktivni in znameniti maloruski skladatelj in nabiratelj maloruskih narodnih pesmi, je umrl 6. novembra 1912 v Kijevu. (Pregledni nekrolog *Vasilija Barwiškega* glej v »Hudební Revue« letnik 1912/13 št. 3 str. 160 sl.)

Edgar Tinel, največji belgijski skladatelj iz poslednje dobe, je umrl 58 let star. Njegov naslednik kot ravnatelj konservatorija je *Leon Dubois*.

Dne 3. januarja t. l. je umrl na Dunaju svoječasni dvorni operni pevec *Karl Mayerhofer* v starosti 85 let. Mayerhofer je bil eden najznamenitejših nemških buffo-basov.

Ravnatelj Kraljeve Opere v Budimpešti, *Emerih Meszaros*, je umrl.

Jan Gall, eden izmed najboljših skladateljev poljskih pesmi, rojen 1806 v Krakovu, je umrl 29. oktobra 1912 v Lvovu.

Pêle-mêle.

Prinos k motivični literaturi naše himne »Naprej«.

Od skladatelja *Alfreda Dregerta* (roj. 1836 v Frankfurtu ob/Odr., † 14./3. 1893 v Elberfeldu) je objavljen v zbirki »Männerchor-Album« (sest. prof. *Jos. Schwartz* zvezek XII, Köln o. R., *P. J. Tonger*), strani 14 zbor op. 146 št. 3 »Germania«, ki se začinja tako-le:

Nad uvodom stoji označba »Im Volkston«! Nadaljevanje nima nobene sličnosti več z našo himno. Vidi se, da je začetni melodični postopek naše himne nekako tipičen zlasti za narodno-navduševalne pesmi. Kdaj in kje je zložil *Dregert* to himno, doslej nisem mogel dognati. **Krek**

Pomanjkanje hrvaških mešanih zborov. Pri seji osrednjega odbora Saveza Hrv. Pjev. Društava, ki se je vršila dne 15. junija t. l., se je prečital med drugim tudi predlog hrv. pjev. društva »Lipa« v Osijeku, naj izda »Savez« pesmarico mešanih zborov v 4 delih (I. izvorni hrv. zbori, II. zbori ostalih jugoslovanskih skladateljev, III. zbori ostalih slovanskih skladateljev in IV. zbori svetovne glasbene literature.) V odgovor na ta predlog je tajnik *dr. Ante Javand* povdarjal, da je predlog »Lipe« neizvršljiv, »jer u nas se je Hrvata do sada vrlo malo ili ništa komponiralo za mješoviti zbor, osobito ne manjih in lagljih kompozicija što ih ima, izdali su ih dotični skladateli sami u vlastitoj nakladi, pa nam ih ne će odstupiti . . .« i. t. d.

Ali bi ne bilo hrvatskim pevskim društvom pomagano, če bi naročila »N. A.«, v katerih je izšel nebroj slovenskih in tudi hrvaških mešanih zborov? Da so teksti slovenskih zborov slovenski, menda bratov Hrvatov ne bo motilo, odkar se tako vspešno propagira novoilirski ideja?! Za sedaj moramo pač v svoje veliko obžalovanje konstatirati, da štejemo samo eno reci: eno hrv. glasbeno društvo med naše naročnike, in da manjka med njimi celo — horrible dictu — »Savez« sam.

S. Kusevickij v Moskvi se je vozil že vdrugeč (prvičkrat 1910, glej »N. A.« IX/38) s parobrodom po Volgi do mesta Astrahana in nazaj do Nižjega Novgoroda. V 10 mestih se je priredilo 20 koncertov, h katerim je prišlo ljudstvo od daleč. Povsod so slavili podjetnika in ga navdušeno sprejeli. Idealni in gmotni uspeh je bil velik.

Fr. Aug. Urbánek, znani praški knjigotržec in založnik, je dovršil 70. leto in praznoval hkratu 50letnico svojega knjigotržkega in 40letnico svojega založniškega delovanja.

Svetovnoznano založništvo Bote & Bock praznuje svojo 75letnico. Tvrdka je založila med drugim prve nemške klavirske izvlečke *Smetanovih* oper.

»**Šumi Marica**«. »Berliner Tagblatt« prinaša v klavirskem izvlečku bolgarsko narodno pesem »Šumi Marica« s podloženim nemškim in bolgarskim besedilom. List piše k temu, da je dosegla bolgarska armada ob zvoku te pesmi svoje velike vspehe v sedanji vojski. »Šumi Marica« se je pela prvič v rusko-turški vojski leta 1878 pri naskoku na Šipek. Takrat je bila proglašena za narodno himno.

Glinkove nagrade so se letos razdelile takole: *M. Steinberg* za drugo simfonijo 1000 rubljev, *R. Glière* za simfonisko pesnitev »Sirena« 500 rubljev in *S. Tanejev* za kvintet 700 rubljev.

Raznim gg. pošiljalcem. Vnovič in resno opozarjamo na to, da v bodoče premalo frankovanih pošiljatev absolutno nesprejemno več. Navadne, zaprte pošiljatev je frankirati do 20 gramov z znamko 10 v., od 20 do 250 gramov z znamko 20 v.

Pričujoči številki sta priloženi vsebina ter kazalo imen in stvari XII. letnika »N. A.«

Vsebina: *Emil Hochreiter*: Naša cerkvena glasba zadnjih let (Kritičen pregled). — *P. Hugolin Sattner*: Moja »Assumptio« in kritika »N. A.«. — *Dr. Gojmir Krek*: Posttudij (Nekoliko replike na Sattnerjeva izvajanja). — Naše skladbe. — Koncerti. — Slovenski glasbeni svet. — Izza tujih odrov. — Odmevi iz koncertne dvorane. — S knjižne mize in iz koncertne mape. — Umetnikov življenje in stremljenje. — Pêle-mêle. —

